

הלכות שבת רנב-רנג

קיא

ב מצוה (יד) על כל אדם^{קסג} שימשמש בכגדיו ערב שבת סמוך לחשכה^{קס} שלא יהיה בהם דבר שאסור לצאת בו בשבת אפילו למנהגנו כהאומרים שאין לנו עכשיו רשות הרבים גמורה^{קסא} ויתיר הגורו ויקח כל התלוי בו^{קסב}:

רנג דין כירה ותנור ליתן עליה הקדרות בערב שבת ובו כ"ט מעיפים:

א כירה^ק שהיא עשויה כעין קדרה^ב גדולה ומסוקין אותה כתיבה על שוליה ושופתין על פיה קדרה למעלה^ג והיא ארוכה וקצרה^ד ויש בה למעלה מקום שפיתת ב' קדרות^ה אם הוסקה בנפתו שהוא פסולת של ויתום^ו או כעצים אסור ליתן עליה תבשיל מבעוד יום להשהותו עליה^ז לצורך הלילה^ח או ער למחר^ט אם כשמינע הלילה^י אין התבשיל מבושל עדיין במאכל בן דרוסאי^{יא} (פירוש שם אדם ליסמים^{יב} שהיה אוכל תבשילו אף שערדין לא נתבשל כל צרכו^{יג}) שמו יהתה^{יד} (פירוש ינער^{טו})

קונטרס אחרון

(יד) מצוה על כל עיין מג"א^{יג}, וכוונתו דמוקצה חמיר מכרמלית כמ"ש בס"י שי"א^{יגא}, וגבי מוקצה גורנין גזרה כדאיתא בדרף קכ"ב ובס"י שכ"ה סי"א^{יגב}. אבל אין צריך לזה דכאן אין גזרה כלל אלא ספק גמור שמו יש כבר חפץ אצלו, כיון שרגיל בזה כל ימות החול, ולא אמרינן ספק דברי סופרים להקל כיון שיכול להתברר מיד^{יגד} דמאי לחסרון ידיעה^{יגה}, ועוד שאין עושין ספק דברי סופרים לכתחלה כמ"ש המג"א בס"י יו"ד ס"ק י"א^{יגח} ע"ש:

קנט טור וש"ע ס"ז

קס ברייתא יב, א (ח"ב). וראה גם לקמן סי' שא ק"א ס"ק ט). טור וש"ע שם. וראה לקמן סי' שג סכ"ג לדעה הא' רדיונו אפילו בבתו שמו יטבה ויציא.

קסא מ"א ס"ק כו. וראה ק"א ס"ק דו. וז"ל לקמן שם (לדעת הא'). וראה לקמן סי' שא סל"ח ובק"א שם ס"ק מ, רדיונו אפילו תפור בכגדו שאפילו יצא לת"ר פטור אבל אסור.

קסב כל בו ר"י לא. רדכי משה את ה. מ"א שם. עיין בקונטרס אחרון (מהור"א בתרא לסי' רנב ר"ש) ד"ה עיין הרמ"ב ס"פ"ב פ"פ"ו ארוך ושידך גם לזה הסינון.

סימן רנג

- א משנה לו, ב. טור וש"ע ס"א.
- ב רש"י שם ד"ה כירה. טור וש"ע שם.
- ג טור וש"ע שם.
- ד ארובה באורך וקצהה ברוחב – גמ' לה, ב (במשנה כלים פ"ז מ"ג).
- ה גמ' שם. טור וש"ע שם.
- ו חושנה לו, ב. טור וש"ע שם.
- ז גמ' מו, ב. טור וש"ע שם. וראה גם לקמן סי' רנו ס"ה.

ציונים לקונטרס אחרון

- רפג כדלקמן חו"ד סי' קצ ס"ק נח. וראה כללי הפוסקים וההוראה כלל ח.
- רפד דלקמן סי' רסא ושי"א ושי"ג. וראה לקמן סי' רעז ק"א ס"ק א אם כתיב נקרא ספק פסקי ירישה.
- רפה ולעיל שם סט"ז. לקמן סי' תפס ס"יב.

- רפז סי' קו: ונראה דאפילו לדין דליכא רה"ר מצוה למשמש דשמא יש אצלו דבר המוקצה.
- רפא מ"א שם ס"ק ה. אבל ראה סי' שש סכ"ח (לענין חיך דרבים), סי' ש"ב ס"ד (לענין כבוד הבית), סי' שלד ס"ב (לענין הפטר מרובה), רפב ולקמן שם ס"יז. סי' שכד ס"י.

- ח ר"ף (מו, א). רמב"ם פ"ג הל"ג. טור וש"ע שם.
- ט טור ולבוש ס"א.
- י משמעות ספר התרומה סי' רלא מור"ח פסק. ב"י ר"ח ומ"ש וכ"י. ב"ח ר"ח ומ"ש וכל זה. ח"א סי' רנדן סק"כ. וראה לקמן שם ס"א. וראה שבת כהלכה פ"ח הערה מו.
- יא ח"א מוס"י רנב בדניי שהיה. וראה העי"ב (יח"ו) הל"ע ד. שבת כהלכה פ"ח הערה מו.
- יב כזוניה בברייתא שם לו, ב ורב ששת בנמ' לו, ב. רש"י שם ר"ח ורב ששת. תוס' שם ר"ח אמר בשם ר"ח. רא"ש פ"ג ס"י א. טור בשמם. דעה הב' בש"ע שם. וראה מ"ז סק"א. וראה גם לקמן סי' גבי תנור. לקמן סי' רנד ק"א סק"א.
- יג רש"י ב, א ר"ח בן דרוסאי.
- יד רמ"א ס"א. וראה לקמן ס"ב.
- טו גמ' ה, ב. טור וש"ע שם. ויתחייב משום מבעיר (ראה לקמן סי' רנו ס"ב). וראה לקמן ס"י רסח פ"ח.
- טז ראה רמב"ם שם פ"ג הל' מהדרות פרגל בשניי תוספות. וראה ש"ע סי' רנב ס"א בהגדה. וראה העי"ב (יח"ו) הל"ע פ"ד פ"ב.

והחפך הגחלים במחתה¹¹ בשבת¹² לגמור בישולו¹³ אלא אם כן הכירה היא גרופה¹⁴ רדייני שגרף ממנה כל הגחלים לחוץ¹⁵ או שהיא קטומה¹⁶ רדייני שכסה הגחלים באפר למעט חומם¹⁷ ואין צריך לקטום עד שלא יהיה ניכר שם אש כלל אלא די בקטומה כל שהוא¹⁸ ואפילו הובערו הגחלים אח"כ מאליהם אין בכך כלום¹⁹ דיבון שגילה דעתו מבעוד יום שאינו צריך להגחלים שוב אין לחוש שמא יתה בשבת²⁰ והגחלים שעממו הרי הן בקטומה²¹:

ב ואם הוסקה בקש ובגבא מותר להשהותו עליה אע"פ שאינה גרופה ולא קטומה²² לפי שאין בגחלי הקש והגבא ממשות כלל ואין לחוש בהם שמא יתה²³:

ג ואפילו הוסקה גנפת ועצים מותר לסמוך לה קדרה²⁴ בסמוך חוצה לה²⁵ מבעוד יום²⁶ להשהות שם לצורך הלילה או עד למחר אע"פ שבשמנעי הלילה לא נתבלה עריון כמאכל בן דרוסאי²⁷ ואין חוששים שמא יתה בגחלים שבתוך הכירה כדי למחר בישול הקדרה שהוצה לה שאין חיתיו זה מועיל לה כל כך.

ושתי כירות המתאימות זו אצל זו ודופן של חרס מפסיק ביניהם האחת גרופה או קטומה והשנייה אינה גרופה ולא קטומה מותר להשהות על גבי הגרופה וקטומה אע"פ שמוסיף הכל משאינה גרופה וקטומה²⁸ לפי שהוה כסמוך חוצה לה לשאינה גרופה וקטומה²⁹.

ד ותנור³⁰ שהוא עשוי בעין קדירה גדולה³¹ רחב למטה וצר למעלה ומתוך כך נקלט חומו לתוכו יותר ממכירה³² אסור אפילו לסמוך³³ אם הוד סולדת שם³⁴ אפילו הוא גרוף וקטום³⁵ ואפילו הוסק בקש או בגבא³⁶ ואין צריך לימיר להשהות על גביו או בתוכו³⁷ דמתוך שהכלו הם ביותר אינו מסיח דעתו וחוששים שמא יתה בזה האש המעומה אע"פ שהיא אש קש וגבא ומכוסה באפר³⁸:

ה ולמה אסרו בתנור הגרוף מפני שהגרוף אינו גורף אלא רוב האש ועצמה³⁹ ואי אפשר לגרוף כל האש עד שלא תשאר ניצוץ אחד ומפני שהכלו הם ביותר יש לחוש שמא יתה להבעיר הנצוצות הנשורות בתנור⁴⁰.

<p>לג ראה תוס' שם ר"ה מהו. לד ברייתא שם. רמ"א ס"א. לה ראה פ"ג סק"ד. לו וזוהנה לח, ב. מור וש"ע ס"א. וראה הע"ב (יות"ו) ח"ו ע' ד ואילך. לז ראה גם לקמן סי' תקפ"ט, ושם "עשויים קדרה". לח רש"י שם ר"ה תנור. בי"ח ריש ה"ב. לט ברייתא שם. מור וש"ע שם. מ מהות חודכי פ"ג (פ, א). וראה שבת כחלכה פ"י בבאורים אות י. מא משמעות הנ"מ שם. רמב"ם פ"ג ה"ה. רמב"ן שם ר"ה אלא. רשב"א שם ר"ה דא. ר"ן (י, ב) סו"ה ונמצאו. מור וש"ע שם. מב ברייתא שם. מור וש"ע שם. מג משנה שם. מור וש"ע שם. מד רמב"ם שם. הובא בב"י ר"ה ומ"ש אפילו. וראה הע"ב (יות"ו) ח"ו ע' ד. מה מלשון קוצים חזק. מו רמב"ם פ"ג ה"ה. הובא בב"י ר"ה ומ"ש אפילו. וראה גם לקמן סי' רנו ס"ב (יותיב"ב משום מבעור), וש"נ.</p>	<p>יז ש"ע סי' רנב ס"א בהגדה. יח שיש לחוש שמא ישכח שהוא שבת (לקמן סי' תר ס"א). יט ורמב"ם שם ה"ד. וראה לשון ש"ע י"ח, ב ד"ה יתה. וראה לשון רבנו לקמן ס"ט. ס' רנב ס"א. כ משנה שם לו, ב. מור וש"ע ס"א. כא מור וש"ע שם מ"ב"ם שם ה"ו. כב משנה שם. מור וש"ע שם. כג מור וש"ע שם. וראה לשון רש"י שם ר"ה א. כד ר"ן (מו, ב) ר"ה ע"ד. ב"י ר"ה ומ"ש אא"כ. מ"א סק"ד. כה ר' הושיעא לו, מנ"א. מ"א שם. כו מ"א שם. וראה כסף משנה שם פ"ג ה"ד. כז ברייתא שם. רמב"ם שם פ"ג ה"ה. ב"י שם. וראה גם לקמן סוף ס"ט. ושם. הרי הן מגרופות. כח וזוהנה לו, ב. מור וש"ע ס"א. כט ראה ר"ן (יד, ב) ר"ה כירה. רמב"ם פ"ג ה"ה. לבוש ס"א. ל ברייתא לו, מנ"א. מור וש"ע ס"א. לא מור וש"ע שם. לב רמב"ם פ"ג ה"ה. הובא במ"א סק"ה. וראה לקמן ס"ב.</p>
---	--

הלכות שבת רנג

קיג

ואם נתקדר (א) הבלו עד שאין היר סולדת שם מותר להשהות שם בתוכו¹⁰⁰ וכל שכן שמוטר להשהות על גביו או לסמוך חוצה לו אם אין היר סולדת במקום שמששהה ואפילו בשבת עצמה מותר להשהות שם¹⁰¹ (אבל בתוך התנור¹⁰² ממש או בתוך הכירה אסור ליתן שם בשבת אפילו תבשיל שבישל כל צרכו אע"פ שהן גרופים וקטמוים וגם אין היר סולדת בהם כלל) כמו שיתבאר:

ז וכופת¹⁰³ שהוא עשוי ככירה¹⁰⁴ אלא שאין בו למעלה רק מקום שפיתת קדרה אחת¹⁰⁵ ומתוך כך חזמו גדול מחום הכירה אבל פחות הוא מן חום התנור¹⁰⁶ אם הוסק בקש או מנבבא דינו ככירה¹⁰⁷ שהוסקה בקש ונבבא¹⁰⁸ ואם הוסקה בגפת ועצים דינו כתנור¹⁰⁹ לכל דבר¹¹⁰:

ז והתנורים שלנו¹¹¹ שפתחם מן הצד¹¹² אין הכלם (מריבה) חם כל כך כהבל התנור שבימינו¹¹³ ולא כהבל הכופה הואיל והן רחבים יותר משפחת קדרה אחת¹¹⁴ ולפיכך הרי דינם שוה לכירה לכל דבר.

ח וכל זה כשכבר התחיל להתבשל מבעוד יום אלא שעדיין לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי אבל אם הוא חי לגמרי מותר ליתנו¹¹⁵ אפילו בתוך התנור שהוסק בגפת ועצים ואינו גרף וקטום¹¹⁶ ואין חוששים שמו יחתה בשבת דכיון שעכשיו הוא חי הוא מסיח דעתו ממנו עד למחר שבלילה לא יהיה ראוי עדיין אף אם יחתה בגחלים ובכל הלילה עד למחר יוכל להתבשל אף בלא חיתוי כלל¹¹⁷.

ומכל מקום צריך שיתננו שם סמוך להשבה ממש¹¹⁸ שאם נתנו שם מבעוד יום כבר נתבשל קצת קודם כניסת שבת וצריך לסלקו משחשבה¹¹⁹ אלא א"כ נתבשל כבר כמאכל בן דרוסאי קודם כניסת השבת¹²⁰ שאז אין לחוש לחיתוי שאף בלא חיתוי

קונטרס אחרון

(א) ואם נתקדר בו שם בתוכו בו אף שסיים המג"א^א דבתוכו אסור, היינו להחזיר, אבל להשהות אין שום סבירא כלל להלק בין תוכה לגבה, כדאייתא בהרי"א בסוגיא דף ל"ז ע"א עיין שם ג'.

<p>סב כל בו שם. מ"א סק"י. סג גזי' יח, ב. מור וש"ע ס"א. סד ב"י מו"ח כירה במשם הגהות מרדכי פ' כירה (פ), (א) בשם מו"מ. וכו"ל לכאורה משמעות הגנו' שם. וראה גם לקמן סי' רנ"א. וראה מ"מ וצינונים. סה גמ' רש"י שם ד"ה האי קדרה. מור וש"ע שם. וראה גם לקמן סי' רנ"א וכן שם הוסף: ואם יוכל להתקדר אח"כ אף אם יחתה מנעט לא יועיל כלום כיון שהוא מנגלה. סו מ"א סק"ב. וראה גם לקמן ה"ל שהיה והממנה בקדרה ד"ה כלל. וראה שבת כולכה פ"ח בבאוריים אות י"ג. סז מ"א שם. וראה גם מ"מ פ"ג ה"ח. סח כולעילי ס"א בני כירה וש"ג. ובאן מורי בתוך התנור, והוא מתנהגות מרדכי שם. וכו"ל להרי"א בר"ה שם מו, א. וראה גם מ"מ שם. ר"ן (ז, ב) ד"ה ונמצאו. רמ"א ס"א (אלא שהרמ"א כתב "על גבי התנור").</p>	<p>מג הגהות מרדכי שם (פ, א). מ"א סק"ט. מח מ"א שם. מט מ"א שם. וראה גם ק"א סק"א. נ לקמן סוף פ"א. נא חשנה שם לה, ב. מור וש"ע ס"א. נב רש"י שם ד"ה כופה. נג גמ' שם. מור וש"ע שם. נד גמ' שם. רמב"ם פ"ג ה"ו. נה משנה שם. מור וש"ע שם. נו ד"ר"ן (ז, ב). רמ"ם פ"ג סי' ג (ראה מ"מ סוף סק"ו וראה אברה לכה סק"ו). דהיינו שם. ב"י ד"ה וכופת. נז מ"א סק"ג. נח משנה שם. מור וש"ע שם. נח ראה רמב"ם שם. נט כל בו ס"י לא (לא, ד). רמ"א ס"א. ס ב"י שם. כבוש ס"א. ב"ח ריש הסי'. מ"מ סק"ו. סא כבוש שם.</p>
---	--

צינונים לקונטרס אחרון

ב ראה העי"ב (ירוח"י) ח"ה.

א ס"ק ט.

יכולה להתבשל כל צרכה לצורך הלילה⁸⁰ כיון שנתבשלה כבר חצי בישולה⁸¹ מבעוד יום וגם היא ראויה כבר להאכל ע"י הרחק⁸² כבישול זה שמבעוד יום⁸³.

ואפילו אם לא נתן אלא חתיכה אחת היה בקררה שהתחילה כבר להתבשל מותר⁸⁴ כאלו היתה כולה היה⁸⁵ לפי שע"י אותה חתיכה מסיח דעתו מכל הקררה עד למחר⁸⁶.

וכל זה בכשר חי⁸⁷ שאי אפשר לו להתבשל עוד לצורך הלילה אבל ירק חי וכיוצא בו⁸⁸ אסור להשהותו⁸⁹ אלא אם כן נתבשל כמאכל בן דרוסאי מבעוד יום לפי שאף שהוא חי עכשיו יכול הוא להתבשל לצורך הלילה ואינו מסיח דעתו ממנו עד למחר⁹⁰:

ט ויש אומרים⁹¹ שאפילו תבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי או אפילו נתבשל כל צרכו אלא שהוא מצטמק ויפה לו דהיינו שיפה לו לאדם ושמה כמה שהתבשיל מצטמק⁹² חוששין שמא יחתה בשבת למחר בישול⁹³ או כדי שיהא מצטמק ולפיכך דינו שזה לכל דבר לאילו התחיל להתבשל ולא נתבשל עדיין כמאכל בן דרוסאי⁹⁴ שנתבאר למעלה⁹⁵.

וכבר נתפשט המנהג להקל כסברא הראשונה⁹⁶:

י וכל זה כשאין הקדירה נוגעת בנחלים⁹⁷ כגון שיושבת על גבי כסא של ברזל או על גבי אבנים⁹⁸ בתוך הכירה או התנור אבל אם היא עומדת על גבי נחלים אף שהן עוממות וקטומות⁹⁹ אסור¹⁰⁰ בכל ענין אף אם הוא מצטמק ורע לו דהיינו שרע לו לאדם ועצב הוא כזה שהתבשיל מצטמק¹⁰¹ או שהוא חי לגמרי לפי שזה נקרא הממנה

יונה והשאלות (פ' שלח לך סי' קבת, וראה העמק שאלה שם) והברצלוני (ספר העיתים סי' טו). נראה ח"א כבור וש"ע שם.

פא רמב"ן שם (בסופו) בשם תשובת הנאונים. מ"א סק"א. וראה שבת כהלכה פ"א בביאורים אות ב ד"ה וראה.

פב רש"י י"ב, ב ד"ה יתרה. וראה לשון הרמב"ם שם ה"ד. וראה הלשון לעיל סי' פ"א.

פג אלא אם כן נתבשל מבעוד יום עד שהוא מצטמק ורע לו (לקמן סי' רנד ס"ב).

פד מעין ח.

פה רא"ש שם סוס"י א. רמ"א סוף סי' א. וראה גם לקמן סי' רנד ס"ב. שם ס"ג. שם ס"ד. וראה לשון רבנו לקמן סי' רנד סק"א סק"א "הוצאה לחיוב לחברי הר"ף ומיעוטו כו". וראה שבת כהלכה ע' שלש בביאורים סק"ח.

פו ראה שבת כהלכה פ"א הערה כח.

פז ר"ח לו, מוע"א נאונים, הובאו במאור רפ"ג. רא"ש פ"ג סוס"י א. רשב"א נו. ב ד"ה גמרא קופה. ר"ן רפ"ג. מור וש"ע סוף סי' א. וראה מהד"ב לסי' רנד

(בתחלתה) ביאר שימה זו. ושם (ר"ה על כן, ואיך) נתבאר דהיינו הוקא כשהאכל ממנו כולו בקררה והקדירה ע"ג נחלים.

פח ר"ן שם.

פט ר"ח שם. רד"ה שם. רא"ש שם. ר"ן שם. מור וש"ע שם.

צ מלחמת ח' לדחמב"ן שם. מוע"א בשם הנאונים. וראה לשון רבנו לקמן סי' רנד ס"ד גבי מים (והוא מלשון הרמב"ן שם) "מצטמק ורע לך" משמע קראי על המים.

ס רא"ש פ"ג סי' א בשם תשובת גאון. וראה לקמן סי'

רנד סי' א שהוסף: ואפילו אם משהה אותה עד למחר אין לחוש לחיובי שאין מנעט חיובי מנוחיל לה

לשמוך הונה. עד למחר כיון שהיא נמולה. וראה תהלה לדוד סי' י. שבת כהלכה פ"ח בתוספת ביאור אות ג.

ע ראה לקמן סי' ג וש"ן.

עא אור וירע ח"ב סי' ח בשם ה"ר יוסף. וראה לשון רבנו לקמן סי' רנד ס"ג. וראה הע"ב (יורה"ד) ח"ו סי' ח ואיך.

עב ראה שבת כהלכה פ"ח בביאורים אות יא, ובתוספת ביאור אות ג.

עג נוח י"ב. ב. מור וש"ע סי' א.

עד רמב"ם שם ה"ח. מור וש"ע שם.

עה ראה ר"ף (ג, ב). רש"י י"ב, ב ד"ה שרא. רמב"ם שם. מור וש"ע שם. וראה מהד"ב לסי' רנד (ד"ה אבל) דמעת שאין בה אימור משום הממנה (דהיינו הממנה חתוכה בשר חי בתוך תבשיל ויתח אם כולה נתבשלה שם).

עו ראה שבת כהלכה פ"ח הערה ע"ה.

עז ולקמן הל' שהיה והממנה בקצרה השמשו ירקות. וראה לקמן סי' רנד סעי' ד"ה גבי פירות הראויים להאכל חיוב.

עח ב"י ד"ה וט"ש ואם נתן, ממשמעות הנג' והפוסקים. מ"ז סק"ב, ממשמעות הרמב"ם שם. ח"א סק"ד.

וראה מ"ז נצינונים.

עט ראה גם לקמן סי' רנד סי' וסוף סי"ג. סי' רנד סי' א.

פ ר"ף ר"פ כירה. רמב"ם פ"ג ה"ד וה"ה. רמב"ן במלחמת ר"פ כירה. רא"ש רפ"ג בשם הרב רבינו

הלכות שבת רנג

קמו

שמטמטען על גבי הנחלים והגחלים הם מוסיפים הכל בקדרה ואסור להטמין על גבי דבר המוסיף הכל^א אפילו מצטמק ורע לו או חי לגמרי^ב כמו שיתבאר בסיומן רנ"ז^א עיין שם הטעם.

ויש חולקין על זה^ד ואומרים שלא אסרו להטמין על גבי דבר המוסיף הכל אלא כשמדביק דבר המיטלטל סביב הקדרה^ה שהקדרה כולה טמונה באותה דבר^ו ואף שאותו דבר אינו מוסיף הכל אלא שהעמיד הקדרה על גבי דבר המוסיף הכל הרי זה אסור כאלו היתה כולה טמונה בדבר המוסיף הכל^ז אבל כאן אף שדופני הכירה או התנור מקיפים סביב דופני הקדרה ואף אם פיהם סתום למעלה מכל מקום כיון שאין שום דבר המיטלטל רבוק סביב דופני הקדרה אין זה נקרא הטמנה^ח מטעם שיתבאר בס' רנ"ז^ב ואין שום איסור במה שהיא עומדת על גבי דבר המוסיף הכל וכן המנהג^ט.

ואפילו אם נחלים בעורות^י מקיפות ורבוקות סביב דופני הקדרה^{יא} אין זה הטמנה כיון שהוא מגולה למעלה^{יב}.

אלא שאין אסור לישראל ליטול הקדרה משם בשבת^{יג} לפי שעל ידי נטילת הקדרה הוא מחתה את הנחלים העליונות ונופלות על התחתונות ומככות אותן והעליונות הן נבערות מאלוהן על ידי חיתוי זה^{יד} ואף שהוא אינו מתכוין לחתות מכל מקום פסיק רשיה ולא ימות הוא^{טו} שאין אפשר ליטול הקדרה שלא יחתה הנחלים ומכל מקום מותר לומר לנכרי ליטלה^{טז} ואף שכל דבר שאסור לעשותו בשבת אסור לומר לנכרי לעשותו^{טז} מכל מקום כאן שהאיסור נעשה מאליו בלא מתכוין והישראל אינו אומר לו כלל לעשותו אלא שולחו לעשות דבר המותר^{יז} אם כן אף שמאליו נעשה האיסור הרי לא נעשה בשליחות הישראל שהישראל לא צוהו על ככה והנכרי אינו מזהר כלל על השבת שאסור לנו לשלחו לעשות איסור^{יח}:

-
- ק** רמ"א שם.
  - קא** מודקי שם רמז רצג, בשם אור ירוק שם.
  - קב** משמעות הגהות מודקי שם, ושארית יוסף וגיודי מודקי הובאו בחרושי אנשי שם את ז על המדכי שם.
  - קג** וראה גם לקמן סי' רנו ק"א סק"ג.
  - קד** רמ"א שם, וראה גם לקמן סי' רנו סוף סי'.
  - קה** מודקי רמז שגג, בשם ראבי"ה ח"א סי' קגז, הובא במ"א סי' יח.
  - קו** מודקי שם, מ"א שם, והוא ע"פ רש"י עירובין ע"ג, א ר"ה וחירה, אבל בכריתות כ, א "מפני שהוא מכה את העליונות ומבעיר את התחתונות", וראה רש"י שם ר"ה החותה ר"ה מכה, וראה גם לקמן סי' רנו ס"ב (וירחיב משום בעיורי), וש"נ.
  - קי** שחיב, כדלקמן סי' שלו מ"א וש"נ.
  - קכ** הגהות חיימוניות פ"י אות כ, מ"א סי' יח, וכ"כ לקמן בח"ל שהיה והמנהג בקצרה ר"ה ואם, וראה גם לקמן סכ"ח, סי' רנז סי' ה, סי' רנז סי' ה, שלא סי"ב.
  - קכא** כדלעיל סי' רנז סי' א וש"נ, לקמן סי' שו סי' ו.
  - קכב** הגהות שם, מ"א שם.
  - קכג** ראה מ"ט וציונים, וכ"ה לקמן סכ"ח, וסי' רנז סי' ו, וראה שבת כהלכה עמ"ג ב יאורים אות כ"ד.
  - צא** ר"ה שם, ד"ה רפ"ג, רא"ש שם, ר"ן שם, מור.
  - צב** תוס' מ"ג ב ר"ה במה בשם ר"ה, מודקי רפ"ד רמז שכו.
  - צג** מ"א וסי'. וראה שם ק"א סק"ב.
  - צד** ראבי"ה סי' קצו (ע' 254), אור זרוע ח"ב סי' ה, מודקי רמז רצג, רמ"א סוף סי' א בשם ויש אומרים, וראה גם לקמן שם סוף סי' קו"א סק"ג, ג ביאר שיהא זו ראה מודקי' לסי' רנז (ר"ה ומדכו בספר), וראה עוד שם (ר"ה וכן משמע ור"ה גם) ביאר דעת סי' התירוה סי' רלא ורבינו יונה (שהובא ברשב"א ור"ן שם), שאסור גם כשעקר ההמנהג הוא בדבר המוסיף (אף שאין פיה מנוספה, רלא כאור ירוק), וראה גם סי' רנו ק"א סק"ב (ר"ה וכן משמע בהרי"א ככ"ג, ממוסגר) שהעת סי' התירוה ומכ"ה היא דעה שלישית.
  - צה** הגהות מודקי שם (פ, א), מ"א סק"ג, וראה גם תוס' מ"ג, א ר"ה היתים, מודקי שם רמז שכו, וראה גם לקמן שם ובק"א סק"ג.
  - צו** ראה לקמן ק"א שם, וראה שבת כהלכה פ"א בביאורים אות ה.
  - צז** כדלקמן שם סי' וש"נ.
  - צח** גהות מודקי שם, מ"א שם, וראה גם מהד"ש שם.
  - צט** סוף סי'.

יא ואם הגחלים אינן סביב הקדרה אלא תחתיה מן הרין מותר אפילו לישראל ליטלה ^{קיא} שאף אם יענעו קצת הגחלים ע"י נטילת הקדרה לא יובערו על ידי כך ולא יובכו ואף שהן מוקצות ואסור לטלטל המוקצה אפילו בנענוע כל שהוא ^{קיב} מכל מקום כיון שאינו מענענן בידו אלא ע"י הקדרה הרי זה נקרא מלטול מן הצד ואין בו איסור כלל ^{קיד}.

אלא שמכל מקום לכתחלה לא ישלנה הישראל בעצמו אלא ע"י נכרי ואם אין שם נכרי ישלנה בעצמו ^{קיד} ויזהר ליטלה בנחת שלא יחרה הגחלים וגם שלא יענענו כלל ^{קטו} (אם אפשר לו) לפי שיש אומרים ^{קטז} שאפילו ע"י נענוע בלבד הן מתבערות קצת וכיון שהוא נטילה בנחת כענין שיוכל להיות שלא יענענו כלל אין כאן פסיק רישיה ולא ימות אף אם אף על פי כן הן מתענענות אין בכך כלום שדבר שאינו מתכוין הוא ^{קטז}:

יב כל עקר שנתבאר להשהות תבשיל שלא נתבשל כמאכל בן דרוסאי ^{קטז} אם עקר ושהיה ^{קטז} אפילו בשוגג ששכחה שם ^{קכ} או שהיה סבור שהוא מותר ^{קכא} אסור ^{קכב} בין לו בין לאחרים ^{קכג} עד שימתינו כמוצאי שבת בכדי שיעשו ^{קכד}:

יג שיעור מאכל בן דרוסאי יש אומרים ^{קכג} שהוא כמו שליש בישול הראוי לכל אדם ויש אומרים ^{קכד} שהוא כמו חצי בישולו ולענין הלכה אע"פ שבדברי סופרים הלך אחר המיקל ^{קכו} מכל מקום משום חומר שבת צריך ליותר לכתחלה שתבשל חצי בישולו מבעוד יום ^{קכז} אם אין שם אחר מדרכי ההיתר ^{קכח} (א) אבל בדיעבד יש להתיר התבשיל בכל ענין אם נתבשל שליש בישולו מבעוד יום ^{קכט}:

קונטרס אחרון

(ב) אבל בדיעבד בו זה פשוט לפי מ"ש הב"ח ¹ והמג"א ² סי' רנ"ד להקל בדיעבד בתנאי מכוסה ולא שריק ³ כדעת ספר התרומה ⁴ וסיעתו ⁵, אף דרבינו ⁶ פליגי עלייהו כמ"ש ש"ס,

קיא רמב"ם פ"ה דמ"ג. ב"י סוסי' שיא. דרכי משה כאן אות ב. מ"א ס"ק יח.	קיד ראה גם לקמן הל' שהיה והמנעו בקצרה ר"ה ואם, ושם הוסף בנמטרי: והוא הרין בקדרות שלצורך הלילה אם העמדת על הגחלים ובא לשלון בשבת מעל הגחלים.
קיב כדלקמן סי' שח ס"ד ע"ג.	קטו רמ"א סוף ס"א.
קיג ב"י שם. וראה גם לקמן סי' שיא ס"ד. סי' רנ"ג ק"א ס"ק ג.	קטז חסונות המדוכי רנ"ג.
קיו ראה גם לקמן הל' שהיה והמנעו בקצרה ר"ה ואם, ושם הוסף בנמטרי: והוא הרין בקדרות שלצורך הלילה אם העמדת על הגחלים ובא לשלון בשבת מעל הגחלים.	קיז רמ"א שם. וראה גם לקמן סי' שב ס"ד. וראה לקמן סי' רנ"ג ק"א ס"ק א.
קיז רמ"א שם. וראה גם לקמן סי' שב ס"ד. וראה לקמן סי' רנ"ג ק"א ס"ק א.	קיח כדלקמן סי' ע"ח.
קיח רמ"א שם. וראה גם לקמן סי' שב ס"ד. וראה לקמן סי' רנ"ג ק"א ס"ק א.	קיט גמ' דח, א ותוס' ר"ה עבר. שרע' מ"א להעת וש אומרים.
קיט רמ"א שם. וראה גם לקמן סי' שב ס"ד. וראה לקמן סי' רנ"ג ק"א ס"ק א.	קכ רב נחמן בר יצחק בגמ' שם, ותוס' ר"ה שבת. מ"ג מ"ג סוף סוף ה"ט שרע' שם.
קכ רמ"א שם. וראה גם לקמן סי' שב ס"ד. וראה לקמן סי' רנ"ג ק"א ס"ק א.	קכא רמב"ד בתשנות פ"ג ד"ט. מ"ג שם. ב"י מר"ה כל

ציונים לקונטרס אחרון

- 1 סמ"ג לאוין סה יד, א. סמ"ק סי' רפב ע' רפז. ר"ן (ז, ב) סו"ה נמצא בשם הר"ה שם ד"ה ומאי.
- 2 ר"ה שם. תוס' יח, ב ד"ה חסם. רא"ש פ"א סי' לה. רמב"ם פ"ג הי"ג.
- 3 ט"ח שם.

1 סו"ה אע"פ.

2 ס"ק יא.

3 ראה גם לקמן סי' רנ"ג ס"ג.

4 סי' רנ"ד.

הלכות שבת רנג

קז

יד כירה שהסוקה בקש וגבבא או אפילו בגפת ועצים אלא שהיא גרופה וקטומה^{קכז}
 ונטל הקדרה מעליה בין מבעוד יום בין משחשכה^{קכח} ובא להחזירה עליה בשבת^{קכט}
 אם עודה כיוצא^{קל} שלא הסירה מידו^{קל} כשנטלה מעל הכירה עד שעה שרוצה
 להחזירה^{קל} ולא פינה ממנה התבשיל לקדרה אחרת^{קל} אלא רוצה להחזירו כשהוא
 באותה קדרה שהיתה על הכירה^{קל} מותר לו להחזירו (בשבת) אם בתחלה כשנטל
 הקדרה מעל הכירה היה בדעתו שיחזירה אח"כ^{קל} שנמצא שלא במלה עדיין שהיה
 הראשונה שהשהה אותה שם על הכירה מבעוד יום כיון שבשעת סילוקה מהכירה אין
 דעתו לעוקרה ממנה לגמרי אלא להחזירה לה אח"כ.

אבל אם בתחלה כשנטלה לא היה דעתו להחזירה לה^{קל} וכן אם הסירה מידו פעם
 אחת או שפינה התבשיל לקדרה אחרת כבר במלה לה שהיה הראשונה וכשרוצה
 להחזירה הרי זה כמושיבה כשבת בתחלה^{קל} וחכמים לא התירו אלא חזרה^{קל} אבל
 לא להושיב קדרה בתחלה בשבת על הכירה אע"פ שהיא בענין שאין בה משום איסור
 כישול^{קל} כגון שהיא מבושלת כבר כל צרכה^{קל} שאין כישול אחר כישול^{קל} ומותר
 לסמוכה אצל המדורה אפילו במקום שהיה סולדת בו^{קל} מכל מקום כשמעמידה על
 הכירה שהוא מקום שדרך לבשל שם הרי זה נראה כמבשל לתחלה בשבת^{קל}.

קונטרס אחרון

וגם לא הוזכר דעתם כלל בשו"ע^א, וכל שכן הכא שהשו"ע עצמו ביורה דעה סי' קי"ג^ג כתב
 שהוא שליש כישולו, וכאן^א אינו אלא חומרא בעלמא משום חומרא דשבת כמו שכתב המג"א^ד,
 פשיטא דיש להקל בדעבד כרבים החולקים^ט על הרמב"ם^ט, דהיינו רש"י^י ור"ן^י סוף פסק
 קמא והרשב"א^ט והטור יורה דעה שם ומהר"ם בהגהות מרדכי^כ ושאר פוסקים.

קמא ראה רש"י שם מר"ה מחזירין וד"ה אבל הניה.
 ר"ן שם (ז, ב) ד"ה לא שנו. מ"ז ס"ק יא. מ"א סי'
 רנו שם.
קמב ראה רמ"א סי' ט"ה. מ"א ס"ק לג. מ"א סי' רנו שם.
קמג ראה מ"א מקל"ו. וראה ר"ן שם. מ"ז סוף ס"ק יג.
 וראה תהלה לדוד ס"ק יא. שבת כהלכה פ"ט
 בכיאותם אות ב.
קמד מ"ז שם. וראה מהר"ב לסי' רנב ד"ה הילוך, שכן
 הוא גם בדבר יבש שנתבשל (דמיוח כמבשל
 מתחלה ולא נתבשל עדיין כל צרכו). מש"כ בדבר שאין
 בו משום כישול (כגון שמן למ"ד שכן אין בו משום
 כישול).
קמה כדלקמן סי' שיה מ"ז וע"ג.
קמו כדלקמן שם וסכ"ח. וראה שבת כהלכה פ"ט
 בכיאותם אות ז.
קמז ר"ן שם וד"ה לא שנו וד"ה בעי. ד"ה שם פז, ב.
 רשב"א שם לח, ב ד"ה בכלל. וראה גם לקמן קמ"א
 סוף פק"י. וראה שבת כהלכה פ"ט הערה יא.

קלא בית הלל במשנה לו, ב. מור וש"ע ס"ב. ואם אינה
 גרופה וקטומה — אמור להחזיר לה בכל ענין
 (לקמן סוף פ"ט).
קלב ב"י מר"ה ומ"ש ואפילו, ברעת התוס' שם ד"ה
 וב"ה, ורא"ש פ"ג סי' ב.
קלג רבי אשינאי ורב ששת שם לה, רע"ב. מור וש"ע
 שם.
קלד אמריא בשם רבי אלעזר שם. מור ורמ"א שם.
קלה ירושלמי שבת פ"ג סוף ה"א. וראה קצור הלכות
 סי' תנדד ה"ע 36. שבת כהלכה עמ' שם בכיאותם.
קלו ראה מ"א סק"ב.
 רב אשינאי ושם ולחומרא. מור. ורא"ש ברעת רמ"א.
 וראה שבת כהלכה פ"ט הערה נג.
קלח ראה מ"א סי' רנו סק"ד.
קלט חוקה בשמו של אב"י ללישנא קמא שם. ר"ף שם
 (ב, ב). רא"ש שם. מ"ז פ"ג ה"י בשם הגאונים.
 מור ורמ"א שם.
קמ ראה שבת כהלכה פ"ט הערה יב, והערה כג.

ציונים לקונטרס אחרון

- י של ספר התרומה וסיעתו.
- יא ראה כללי הפוסקים והתוראה כלל יא.
- יב סעיף ח.
- יג שכתב בשו"ע סי' רנד סי"ב ששיעור מאכל כן
 דרוסאי הוא חצי כישולו.
- יד סי' רנד סק"ח.
- טו וסוכרים שהוא שליש כישולו.
- טז פ"ט ה"ה שפסק שהוא חצי כישולו.
- יז כ, א ד"ה בין דרוסאי.
- יח שם (ח, א) ד"ה גמ'.
- יט תורת הבית הקצר שער שביעי, הובא בכ"י
 יוד סי' קיג ד"ה ולא.
- כ פ"ג (עט, ג) לישן מור"ם זיל כו"ג.

ומכל מקום כשהיה דעתו להחזירה ועודה בידו מותר להחזירה אפילו לכירה אחרת אע"פ שהבלה מרובה מהראשונה^{קס"ח}.

אבל אם בתחלה היתה ממונה בדרך שיתבאר בס' רנ"ז^{קס"ט} ובשבת בא לעוקרה מהממונה זו ולהשיבה לכירה אסור^{ק"י} שהרי זה כמושיב בתחלה וכן אם היתה בכירה ובשבת בא לטמא מהכירה ולהמנינה^{קס"א} אפילו בכרים ובסתות^{קכ"ב} או בשאר כגרים שאין מוסיפים הבל אלא מעמידין ההבל אסור שהרי זה כמטמין בתחלה בשבת^{קכ"ג} שאסור אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל^{קכ"ד} אלא על דרך שיתבאר בס' רנ"ז^{קכ"ה} ומכל מקום אם אין הכרים והסתות כרוכים אלא סביב דופני הקררה אבל פיה מגולה למעלה הרי זה מותר שאין זה דרך הממונה^{קכ"ו};

מז תנור^{קכ"ז} שהסיקוהו אפילו בקש וגבבא^{קכ"ח} ואפילו הוא גרוף וקטום^{קכ"ט} שהשהה עליו על פי אחר מדרבי הותר שנתבאר למעלה^{ק"ט} אסור להחזיר לו הקררה בשבת^{קס"א} אף על פי שעודה בידו והיה דעתו להחזירה ואפילו הוא מצטמק ורע לו^{קס"ב} והוא הרין לכופח שהסיקוהו בגפת ועצים^{קכ"ג} לפי שדינם ככירה שהוסקה בגפת ועצים ואינה גרופה וקטומה^{קכ"ד} שאסור להחזיר לה בשבת בכל ענין^{קכ"ה} גזירה שזא יתה כנהלים^{קכ"ו} ואף שלהשהות מערב שבת לא הששו לחיותי במצטמק ורע לו^{קכ"ז} מכל מקום לענין חורה בשבת עצמה החמירו יותר:

מז וכל זה כשמחזיר הקררה על גבי פי הכירה מלמעלה^{קס"ט} שרופני הקררה בולטין קצת למעלה מרופני הכירה^{קס"ט} אבל להחזירה לתוך הכירה ממש^{ק"ע} והוא הרין לתוך התנורים שלנו^{קכ"א} אסור בכל ענין אע"פ שהוסקו בקש וגבבא ונגרפו ונקטמו^{קכ"ב} ואותה הקררה עודה בידו והיה דעתו להחזירה^{קכ"ג};

יז ואותן כירות שאין להן תוך וחלל אלא הן פשוטות ותוכן וגבן אחר מותר להחזיר להן^{קכ"ד};

יח ואפילו על גבי הכירה אין הותר אלא כשכבר נתבשל המאכל כל צרכו^{קכ"ה} אע"פ שהוא מצטמק ויפה לו אבל אם עדיין לא נתבשל כל צרכו אע"פ שכבר נתבשל

<p>קס סעף ח. קסא ראה ב"ה סוף הפ"י. קסב דין (י, ב) ד"ה ולענין חודה. מ"מ שם. ב"י שם. קסג משנה שם. רמב"ם שם. ש"ע שם. קסד ראה ר"ן שם. קסה ראה ר"ן שם ד"ה ומדא וד"ה ולענין. וראה תהלה לרד"ק ס"א. שבת כהלכה פ"ט בבאיורים אות ב. קסו ראה אנלי מל מלאכת אופה ס"ק טח אותות ג"ד. הע"ב (ד"ה"ו) ח"ו ע' ב. פנמי יעקב כב ע' צו. קסז אף לדעת היש אומרים לעיל ס"ב. קסח רב ל' א. מור ותרע"ט ס"ב. קסט ב"ה ד"ה ודקא. וד"א ס"ק כב. קע ראה שבת כהלכה ע"ב שפ"ט בבאיורים. קעא אבל ראה לקמן ס"ט"ט התננה כ"ד. קעב ואין היר סולדת שם (לעיל סוף ס"ה לקמן סוף ס"ט"ט). קעג במעס דאיסור ראה הע"ב (ד"ה"ו) ח"ו ע' כב. קעד פסקי ריא"ז פ"ג ה"א אות ב. הובא בשלטי הגבורים י, ב אות א. מ"א סוף ס"ק כב. קעה ב"י ד"ה ומ"ש רבנו רמ"ן. וד"א ס"ב ומ"א ס"ק"י.</p>	<p>קמח ירושלמי שבת מופ"ר. רמב"ם שם פ"ג ה"א. רמ"א ס"ב ומ"א סק"ג. קמט ס"א ומ"ט. קנ ירושלמי שם. רמב"ם שם. מ"א שם. קנא ירושלמי שם. רמב"ם שם. מ"א שם. קנב הגהות מירמזיונות שם. פ"ד אות א בשם מהר"ם. ס"ב בשם ויש אומרים. קנג רכ"ב משה סוף הפ"י. מ"א ס"ק כ"ד. קנד כולקמן פ"י ו' ט"ז ס"ב. וראה גם לקמן ס' שיח סוף ס"ה. קנה סעף ט. קנו ט"ז ס"ק י"ד. וראה המעס בטהר"ב ל"ט רנ"ג (ד"ה והנמן) שרוממה כוופין זה אינה מועילה, וגם אם מועילה קצת אין דרך בני אדם לעשות כן ובמלה רעתו אצל כל אדם. וראה לקמן ס' רנו ס"ד ובתוסמן שם. וראה שבת כהלכה פ"א בבאיורים אות י' ד"ה ולכאורה. קנז משה ד"ה. ב' ותוס' שם ד"ה תנור. מור וש"ע ס"ב. קנח משנה שם. משמעות הש"ע שם. וכל"ה לדרמב"ם פ"ג ה"י. לגרסת רבי"ה ד"ה ומ"ש רבנו ובתנור. קנט רמב"ם שם. מור וש"ע שם.</p>
---	---

הלכות שבת רנג

קיט

יותר ממכאבל בן דרוסאי אסור להחזירו כשבת מן התורה מפני שהוא מבשל ממש¹⁰⁷ ואפילו אם נתבשל כל צרכו אלא שכבר נצטמן לגמרי אסור להחזירו¹⁰⁸ ככל ענין אפילו אם הוא בענין שאין בו משום איסור בישול כגון שהוא תבשיל יבש שאין בו מרק כלל שכשתוא מבושל כל צרכו אין בו משום איסור בישול לרברי הכל אף שנצטמן לגמרי כמו שיתבאר בס"ח¹⁰⁹ מכל מקום על גבי הכירה אסור להחזירו דכיון שנצטמן לגמרי בטלה לה שהיה הראשונה והרי זה כמושיב בשבת לכתחלה¹¹⁰:

יט אבל אם הוא חם קצת אף על פי שאין היד סולדת בו מותר להחזירו¹¹¹ אם הוא בענין שאין בו משום איסור בישול כגון שהוא יבש שאין בו מרק שלדברי הכל אין בו משום בישול אף אם היה צונן לגמרי¹¹² ואפילו אם יש בו מרק שיש בו משום בישול אם נצטמן לגמרי מכל מקום כשלא נצטמן לגמרי נוחגים להקל לענין לסומכו כנגד המדרה כמו שיתבאר שם¹¹³ אם כן הוא הדין שיש להתיר לפי זה להחזירו על גבי הכירה הגרופה או קטומה או שהוסקה בקש או גבבא והקדרה עודה בידו והיה דעתו להחזירה.

אבל המנהג להקל עוד אפילו להחזיר תוך תנורים שלנו שדינם כתוך הכירה¹¹⁴ ומחזירים גם לאחר שהסיר הקדרה מידו והניחה על גבי קרקע¹¹⁵ ושהתה שם הרבה¹¹⁶ וגם לא היה דעתו בתחלה להחזירה ואפילו¹¹⁷ פניה התבשיל לקדרה אחרת ואין למחות בידם לפי שיש אומרים¹¹⁸ שלא הצריכו חכמים שיהיה דעתו להחזירה ועודה בידו אלא כשנמלה מהכירה מבעוד יום וכא להחזירה בשבת שאז אם לא היה דעתו להחזירה או שכבר הסירה מידו הרי זה כמושיב בשבת לכתחלה¹¹⁹ כיון שבתחלה כניסת השבת לא היתה שם כלל על הכירה אבל כשנמלה מהכירה משחשבה כיון שבתחלה כניסת שבת היה תבשיל זה על הכירה אינו נראה כמושיב בשבת בתחלה אף אם לא היתה דעתו להחזירה וגם כבר הסירה מידו ופינה לקדרה אחרת ולכן מותר להחזירה אם הוסקה בקש וגבבא או שהיא גרופה או קטומה¹²⁰ והתבשיל נתבשל כל צרכו ולא נצטמן לגמרי¹²¹.

ועל זה סומכים העולם להקל יותר ולומר שאף מה שאסרו חכמים להחזיר התוכה לא אסרו אלא כשנמלה ממנה מבעוד יום והיתה בידו עד לאחר שחשכה¹²² ומכל מקום כל אדם יש לו להחזיר לעצמו שלא להחזיר לתוך הכירה והתנור אף שנמלה משם¹²³.

קפו ראה גם לקמן סכ"א יב; כו (אפילו – לענין פניה לכלי אחר). וראה שבת כהלכה עמ' שמו בבאוריים.
קפז ר"ו (י, ב) ו"ה נמרה, בשם הירושלמי שבת פ"ג סוף ה"א. רמ"א ס"ב בשם יוש אומרים. וכן דמנת (לקמן ק"א סק"ח), אבל מוב להחזיר (לקמן בהמשך הסעיף).
קפח מ"א ס"ק כה. מ"ו ס"ק א.
קפט ב"י סוף ה"א.
קצ ב"י שם. רמ"א שם. היינו גם בתבשיל יבש כיון שנצטמן לגמרי הרי זה כמושיב בתחלה (לקמן ק"א סק"ו). וראה קיצור הלכות שם.
קצא דרכי נושא האריך ס"ק ר, והקצר סק"ח. מ"א ס"ק לה.
קצב ראה שבת כהלכה פ"ט הערה עא.

קעו ב"י שם לדעת המור ס"ה שיה. וראה גם לקמן ס"ה שיה ס"ו ושי"ג.
קעז ב"י שם. מ"א סק"ט.
קעח סוף ש' ושי"ג.
קעט ח"א סק"ז. וראה גם לקמן ק"א סק"ו. וראה הע"ב (יורה"ד) ה"ז ע' כד ויאריך.
קפ מ"א ס"ק יב. וראה הע"ב הנ"ל ע' כה.
קפא כדלקמן ס"ה שיה ס"ט ושי"ג.
קפב ס"ה שיה ס"ט ומס"ד.
קפג הנ"בם [אבל ראה ב"י סו"ה גמ"ש ה"קא. ואוצ"ל: רמ"א ס"ב]. אלה ונמא סק"ג.
קפד רמ"א שם. אלה ונמא שם.
קפה אלה שלא נצטמן לגמרי (כדלקמן בהמשך הסעיף. ק"א סק"ו). וראה קיצור הלכות ס"ה רנ"ד הע' 47.

לאחר שחשכה אף על פי שהיתה דעתו להחזירה ועודה כידו לפי שאין טעם מספיק לחלק בין נטלה משחשכה ובין נטלה מבעוד יום לענין חזרה לתוכה.^א

ואפילו לענין להחזיר על גבי הכירה אם לא היה בדעתו להחזירה או שכבר הסירה מידו או שפניהו לקררה אחרת טוב להחזיר.^ב לפי שרבו האומרים^ג שאף לענין זה אין חילוק בין נטלה מבעוד יום לנטלה משחשכה.^ד

ויש נוהגים להקל עוד^ה להחזיר למחר כיום לתוך התנור שאפו בו מבעוד יום אף על פי שלא גרפוהו אם לא חממו עוד התנור אחר האפיה להטמין בו החמין של סעודת שהרית אלא הטמינו בתנור אחר לפי שהגחלים שנשארו מן החימום שהמיהו לצורך האפיה כבר כהו ועממו והרי הן כגרופות.^ו (ומכל מקום אם הויד סולדת שם אסור^ז) כמו שנתבאר למעלה.

ויש מקלץ עוד^ח דאפילו הטמינו בו החמין מכל מקום אחר סעודת שחרית בודאי עממו בו גחליו ומותר להחזיר לתוכו לפי המנהג (אם אין הויד סולדת שם):

ב וכל זה להחזיר על גבה או לתוכה אבל מותר לסמוך אצלה^י הוצה לה בשבת^{יא} וכן אצל התנור שלנו^{יב} אף אם גוף התבשיל נוגע בדופן התנור מן הצד^{יג} ואפילו הוסק בגפת ועצים ואינו גרף וקטום^{יד} שאין לחוש לחיתוי בסמוך הוצה לו כמו שנתבאר למעלה^{טו} ואפילו כבר סילק תבשיל זה מהתנור מבעוד יום והניחו על גבי קרקע^{טז} ולא היה דעתו להחזירו לתוכו ולא אפילו לסמכו אצלו ואפילו הוא (א) תבשיל ישן ונצטמן למכרו אלא שהוא בענין שאין בו משום כישול כגון שהוא יבש^{יז} הרי זה מותר לסמוך לפי שאינו נראה במבשל בשבת לכתחלה^{יח} שאין דרך לבשל היין להתנור והכירה והרי דינו כסמוך כנגד המדורה שיתבאר בס"י^{יט}[ח] ד"א.

קונטרס אחרון

(ג) תבשיל ישן בו כן משמע בהדיא במג"א סוף סי' רנ"ט והוא פשוט, דכיון דאפילו באינו גרף דלכולי עלמא אסור על גבה שרי לסמוך, כל שכן כשהניחה על גבי קרקע דלרבי יוחנן בגמרא^א שרי אפילו על גבה, ואפילו להניח לכתחלה^ב מתיב בהדיא בהגהות מרדכי^ג בסמוך לחשכה לפי שיטתו דאסור על גבה^ד, עיין שם ה"טב, ומשמעות רמ"א בסוף סימן כ"צ"ע:

רג מ"א סק"ה, לדעה ה"ב בשו"ע ס"א (דלעיל ס"א).
רמ"א סוף ה"ט, וראה ק"א סק"ג, וראה תהלה לרוד
סק"ב הערת בשו"ע אה"ע ע' 76. הע"ב (ירוש"י) ח"ו
ע' נא ואילך.
רד כחלעיל ס"ו.

רה ראה ח"א טו"ס רנ"ט ביני שהיה והטמנה בקצה,
הבא גם לקמן ה"ל שהיה והטמנה בקצה ר"ה
ומותר "אפילו על הלבוש שמיכי התנור".
רו גמ' שם.
רז סוף ג.

רח ראה ק"א סק"ג.
רט ח"א טו"ס רנ"ט שם, וראה גם ק"א שם.
רי ראה מנחת כהן משמרת השבת סוף"ה.
ריא סוף כ"ד.

קצג ח"א שם.
קצד ח"א ס"ב.

קצה ב"י ר"ה ואפילו, בדעת התוס' לו, ב ר"ה ו"ב,
ורא"ש פ"ג סי' ב, ורמב"ם פ"ג ה"י.

קצו מ"ז ס"ק יב.
קצז כל בו סי' לא (לא, ר). ח"א [אוצ"ל: רמ"א ס"ה].
וראה העי"ב ה"ל ע' מ ואילך.

קצח כל בו שם. וראה רמ"א שם.
קצט ח"א שם, וראה העי"ב ה"ל ע' מה"ט. שבת
הולכה פ"ו בבאורים אות ז.

ר סוף ס"א, ושם "הרי הן כקטומה". וראה לשון הלבוש
שבעין הבא.

רא לרנ"ט מ"ה בת"ה, הובא במ"א סוף ס"ק ה"ל.
רב גמרא לו, א.

צינונים לקונטרס אחרון

כא לה, ב.
כב כסמיכה, וראה העי"ב (ירוש"י) ח"ה ע' ר"ט.
כג פ"ג (ע"ט, סוף ע"ד).

כד אפילו בגרופה וקטומה.

כה שגם כסמיכה צריך תנאי חזרה.

הלכות שבת רנג

קכא

ויש אוסרין רב¹ לסמוך אצל כירה או תנור שלנו שאינו גרופים וקטומים² והוסקו בגפת ועצים אף שהיתה דעתו להחזירה או לסמכה ועודה בידו משום גורה שמא יחתה שאף שלענין לסמוך שם מבעוד יום לא חששו לחזויה³ מכל מקום לענין לסמוך בשבת החמירו יותר.

והמנהג כסבא הראשונה⁴ ומכל מקום במקום שאין שם צורך כל כך טוב לחוש לדבריהם⁵:

כא וכל זה בשמחזיר בשבת למקום שהיה סולדת שם (ד) (דהיינו שאם תבשיל זה שמחזיר היה צונן⁶) היה יכול להתחמם שם כל כך עד שהיה סולדת כו"מ⁷) אבל אם אין היר סולדת שם לדברי הכל מותר לסמוך שם⁸ אפילו בתנור שבימיהם⁹ אע"פ שאינו גרוף וקטום רכא.

ואפילו על גבי הכירה (ח) הגרופה או קטומה מותר להחזיר אם אין היר סולדת שם¹⁰

קונטרס אחרון

(ד) דהיינו שאם כו' אף שבב"י¹ ובמג"א² מיירי בצונן³, מכל מקום אפשר הוא הדין להם לענין חזרה בסמיכה לאינו גרוף⁴. ואפשר? דשאני התם⁵ דמיירי באיסור בישול⁶, שהרי בסמיכה לתנור שלנו שרי לגמרי⁷ כמו שכתב רמ"א סוף סי' זה, אבל הכא מיירי בשמא יחתה ותלוי בחום התנור⁸. וכן הוא משמעות לשון הגהות מרדכי⁹ ורמ"א¹⁰. וכן עיקר¹¹ (וצריך למחוק זה בפנים¹²):

(ה) הגרופה כו' כן משמע בהדיא במג"א¹³ שהצריך דבר המפסיק על גבה משום שאינו גרוף, ובסק"ט כתב דרך אפשר בעלמא¹⁴ וכשכתב אח"כ ומיהו כו'¹⁵ נסתר זה¹⁶, לפי מה שכתב

רז כלומר, אף אם מוכרז בתבשיל שהוא חם קצת משעריב בו כאלו היה צונן, והוא שעור גדול יותר. וראה ק"א סק"ה.

ריח ב"י ש"י ש"ח ד"ה מותר ליתן. ח"א סוסיי רנ"ט. ביני שהיה והמטנה בקצור. וראה ק"א סק"ד שחור בו.

ריט הגהות מרדכי פ. א. כ"י סוף ה' ברעת הרמב"ם. רמ"א סוף סמ"ב. מ"א סק"ט.

רכ הגהות מרדכי שם. מ"א סק"ט.

רכא ראה מ"א שם.

רכב משמעות ח"א סי' דנ"ט שם. וראה ק"א סק"ה.

ריב רמב"ן בגלחמות רפ"ג (טו, ב). רא"ש רפ"ג בשם הרב דבניו יונה. רי"ף רפ"ג (טו, א). המב"ס פ"ג ה"י. מ"א סק"ה ליעה הא' בשני' ס"א (דלעיל ס"ט). וראה שבת כהלכה פ"ג בביאור אות טו.

ריג ראה הע"ב (רוח"ק) ח"ו עמ' נו ה'ק' בשו"ת 1. שבת כהלכה פ"ג בביאורם אות יד, ותוספת ביאור אות ו.

ריז כדלעיל ס"ג.

רטו ח"א סוף ס"ה.

רטז ראה שבת כהלכה ח"א עמ' שלט בביאורים אות ה, ועמ' תלב אות ו.

ציונים לקונטרס אחרון

לד ואין נפק"מ כלל אם התבשיל יגיע לחום שהישי"ב או לאו.
לה פ"ג (פ, א); מיהו אם אין היר סולדת בו שאינו חם כל כך נראה דמותר להפשיי במקום שאין היר סולדת בו.
לו סוף סי"ב; ודוקא במקום שהישי"ב אבל אם אין היר סולדת שם שרי אפילו בשבת.
לז ראה יגדילי תורה (ירוח"ק) ח"ב ע' 45. לת מה שכתב במוסגר.
לט סוסיי נ"ט בכללי שהיה והמטנה בקצרה.
מ ואפשר דאפילו אין גרוף וקטום שרי.
מא ומיהו בסעף ה' משמע דאסור לתת לתוכו ע"ש בהגהה.
מב וסובר שגם על גבה אסור אם אינו גרוף וקטום.

כו סי' ש"ח ד"ה מותר ליתן.
כז סוסיי ר"ט בכללי שהיה והמטנה בקצרה.
כח ומנא לן להקל אף בתבשיל חם קצת מטעם שאם תבשיל זה שמחזיר היה צונן כו'.
כט שם החשש הוא משום חיתוי ולא משום בישול, לכן הקילו לומר שחשש חיתוי הוא רק בשיעור גדול כזה.
ל דלא בהמבורא בפנים (במוסגר) לשער בחום התבשיל, אלא כאן יש לשער בחום התנור.
לא בנידון הב"י ומג"א.
לב ולכן שיעור ישי"ב הוא ככדי שהתבשיל יגיע לידי חום כזה, ולא מפסיק מה שהמקום חם בשיעור שהישי"ב. וראה שבת כהלכה פ"ג בביאורים אות ז.
לג אף באינה גרופה וקטומה, ולא היישיעין לחיתוי.

אע"פ שכבר סילק תבשיל זה מבעוד יום והניחו על גבי קרקע ולא היה ברעתו להחזירו כלל ואפילו פינהו לקדרה אחרת ואפילו הוא תבשיל ישן ונצטמן לגמרי ואפילו יש בו מרק לפי שבשאיין שם חום כל כך שהיה סולדת בו אינו נראה כמבשיל שם לכתחלה. (אבל לענין להחזיר לתוך הכירה או לתוך התנור אפילו שלנו אין חילוק בין היה סולדת בו לאין היה סולדת בו²⁷):

בב וכל זה להחזיר בשבת עצמה אבל אם עקר הקדרה מעל גבי הכירה מבעוד יום ונמלך להחזירה סמוך לחשכה קודם קבלת שבת²⁸ אע"פ שכבר הניחה על גבי קרקע ואפילו נצטננה לגמרי ואפילו פינהו לקדרה אחרת יכול להחזירה²⁹ אפילו לתוכה או אפילו לתוך התנור שבימיהם אע"פ שאינו גרוף וקטום³⁰.

ויש אומרים³¹ שכל שהוא סמוך לחשכה כל כך שאם היתה הקדרה צוננת לא היה אפשר להרתיחה מבעוד יום אסור להחזירה לכירה זו ולא לכירה אחרת³² אף שעכשיו היא רותחת אלא על דרך שמותר להחזיר בשבת עצמה משום נזרה שמא יבאו להחזיר אף בשבת עצמה³³ אבל אם היה יכול להרתיחה מבעוד יום אלא שאין שהות להרתיחה קודם קבלת שבת אין בכך בלום³⁴.

והמנהג להקל לגמרי כסברא הראשונה³⁵ ומכל מקום במקום שאין שם צורך כל כך טוב להחמיר³⁶ (ו) ולכן טוב ליהדר שלא ליטול הקדרה מהכירה או התנור שנתבשלה

קונטרס אחרון

בסקל'ה³⁷ דהיתר תוכה הוא משום שהסירו משחשכה. ומה שכתב³⁸ כיון שלא הטמינו בו היינו כי היכי דלהוי בגרוף עיין שם³⁹, משמע דבלא גרוף אסור אף שאין היה סולדת בו⁴⁰ דבהכי מייירי רמ"א התם בהג"ה, וממילא משמע דלתוכה אף בגרוף אסור אע"פ שאין היה סולדת בו אם הסירו מבעוד יום, דאם לא כן למה לי התיירא דהר"ן⁴¹ עיין שם. וזהו שכתב המג"א בסוף סק"ט ומיהו לתוכה כו' ודו"ק:

(ו) ולכן טוב בו בוראי אין כוונת המג"א⁴² להזהירנו על תנורים שהיו בימיהם, שהרי אינו מתיר לנו הלכה אלא למעשה בא להזהירנו⁴³, ותנור שלנו אף אותו שאופין בו יש עליו מעובבה⁴⁴. אלא ודאי דסבירא ליה עיקר⁴⁵ כהאומרים⁴⁶ דלא מהני⁴⁷, שהמה הרבים. וכן כתב בהדיא בס' רנ"ט⁴⁸ דלא נהגו היתר אלא כשלא הוסיק עדיין עיין שם:

<p>רבע ראה הגדה מרדכי פ"ג (עמ. כ. עמ. ד). רבע משמעות הרא"ש שם. כ"י ר"ה ומ"ש רבנו דהא, כ"ס החת"ם בפרק כבודו מומנין [בתוס' שלפניו ליתא]. מ"א סק"ז. רל ח"א שם. רלא כ"י סו"ת ומ"ש לא מביעא. ח"א שם. רלב רמ"א שם.</p>	<p>רבע ח"א סק"ט. וראה גם לעיל מוף ס"ה. רבו ר"ן (פו, ב) ר"ה בית שמואי. ב"י ר"ה ומ"ש לא מביעא. רמ"א ס"ב בשם ריש מקל"ן. רבע משמעות הר"ן שם וב"י שם. וראה תה"ד ס"ק פז. רבו ר"ן שם. רבו תוס' לון, ב ר"ה וכו'. רא"ש פ"ג סי' ב. מור. ורמ"א שם בשם ש אומרים.</p>
---	---

ציונים לקונטרס אחרון

- לדרו סק"ד.
- מט סק"ח; ואין ליטול הקדרה מהכירה וליטנו על גבי התנור שאינו גרוף וקטום סמוך לחשכה.
- נ ראה כללי הפוסקים וההוראים כולל שבת.
- נא כמביאר במ"א סק"א.
- נב וכו' לקמן סוף סק"ז.
- נג נסמן לקמן סוף סק"ז.
- נד שהמעובבה אינה חשובה הפסק. וראה שבת כהלכה עמ' צ"א כביאורים סוף אות ה.
- נה בכללי שהייה והטמנה בקצרה.
- נג ברעת ויש מתייין שהובא ברמ"א ס"ה. הובא גם לעיל ס"ט.
- מד המ"א שם ברעת רמ"א שם.
- מה במ"א. וראה גם לעיל סוף ס"ט.
- מו היינו אפילו על גבה.
- מז (ז, ב) ר"ה ומיהו, שעליו סמך הרמ"א שם להחזיר להחזירו לתוכו אם הסירו משחשכה.
- מח שכוונתו הוזה ל' הרברים (אף באין היס"ב):
- מא שאם אינו גרוף וקטום אסור אפילו על גבה, (ב שבתוה אסור אפילו בגרוף וקטום. וראה תהלה

הלכות שבת רנג

קכג

שם וליחנה סמוך לחשכה על גבי תנור בית החורף שהוא אינו גרוף וקטום¹⁷¹ אם הוד סולדת שם אלא אם כן מניח שם שום דבר תחת הקדירה¹⁷² כמו שצריך להניח בשבת עצמה כמו שיתבאר¹⁷³:

כג אבל לסמוך אצל תנור שאינו גרוף וקטום סמוך לחשכה אע"פ שהוד סולדת שם מותר (ו) לדברי הכל¹⁷⁴ אע"פ שיש אוסרים בשבת עצמה¹⁷⁵ וכל שכן לסמוך כנגד המדורה במקום שהוד סולדת בו שאפילו בשבת עצמה מותר אם הוא בענין שאין בו משום כישול כמ"ש בס"י ש"ח¹⁷⁶ וסמוך לחשכה מותר אף אם הוא בענין שיש בו משום כישול כגון שיש בו מרק ונצמטן לזמרי¹⁷⁷ או אפילו עדיין לא נתבשל כמאכל בן דרוסא¹⁷⁸ ואם הוא חי לזמרי מותר אפילו להחזירו על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה סמוך לחשכה ממש (ח) לדברי הכל¹⁷⁹ שבחי אין לחוש כלל לחיתוי כמו שנתבאר למעלה¹⁸⁰:

קונטרס אחרון

(ו) לדברי הכל אע"פ בו היינו משום דהרי"ף ורמב"ם¹¹ לא סבירא להו כלל כפירוש התוס' וסייעתם בלהחזיר¹² כמו שכתב הבי"ם¹³, והתוס' וסייעתם פסקו כחנניה¹⁴. ועיין בכללי ההוראה¹⁵:

(ח) לדברי הכל שבחי בו מדברי הט"ז¹⁶ מכואר דאיסור התורה בגרוף הוא גם כן משום חיתוי, וכן משמע קצת מלשון הרא"ש¹⁷ סימן יו"ד. ואפשר דהמג"א¹⁸ סבירא ליה נמי הכי, ולחכי חזירי בחי. אבל לפי מ"ש (בפנים¹⁹ בשם) הרי"ן²⁰ דהטעם הוא משום דמחוי כמבשל לכתחלה אין להקל בחי סמוך לחשכה, אלא אם כן נאמר דלא גזרו כלל סמוך לחשכה בהנחה על גבי קרקע ואין דעתו להחזירו, ולא משמע הכי מדברי הפוסקים (ועיין רא"ש פ"ד סי' ב' שסותרו למה שכתב בפ"ג סוף סי' ב' וצ"ע) ומלשון רמ"א²¹, עיין הגהות מרדכי²². ומיהו כיון דלהרי"ן בלאו הכי שרי מתרי טעמי, חדא דלא סבירא ליה כלל לאסור מבעוד יום²³, ותו דגם בשבת מתירי אם סילקה משחשכה²⁴ וכן המנהג²⁵, אם כן פשיטא דאין להחמיר בזה סמוך לחשכה²⁶ (ולכן סתמתי בפנים²⁷):

רלג מ"א סק"ח. וראה ק"א ק"ג.	רלח סוף סק"ז.
רלד מ"א מ"ב רנב דיני שדה והמטנה בקצה. וראה מ"א שם.	רלז ונהרות מודכי פ"ג ע"ג, סע"ד. הנהרות מייטנונית פ"ג אות ב. רמ"א סוף ס"ב.
רלז לעיל ס"ב.	רלז לעיל ס"ב.

צינים לקונטרס אחרון

- ההערה.
- סב ס"ק יג.
- סג שבת פ"ג. וראה הע"ב (ירוש' ח"ה ע' י"ב).
- סד ס"ק כז.
- סה סע"ף יד.
- סו (ז, ב) ד"ה לא שנו.
- סז ס"ב: דיני כמו בשבת עצמה. וכן דייק בעולת שבת מלשון המג"א.
- סח פ"ג (עט, ד) שרן בזה ומסיק לאיסור.
- סט כמבואר ברין (טו, ב) ד"ה בית שמאי.
- ע כמבואר ברין (ז, ב) ד"ה ומיהו.
- עא כדלעיל ס"ח (אלא שמסיק שטוב להחמיר).
- עב שהיא עצמה חומרא, כמבואר בפנים סכ"ב.
- עג שבחי מותר להחזיר סמוך לחשכה (בכל גווני) לדברי הכל.
- נו שהם האוסרים סמיכה בשבת בכירה ותנור שאינם גרופים, כנסמן לעיל ס"ב.
- נז כדעה ב' דלעיל סכ"ב. שהיינו סמוך לחשכה.
- נח ד"ה ומ"ש לא מיבעיא.
- נט וראה תוס' לו, א ד"ה לעולם. לו, ב ד"ה אמר. לח, א ד"ה שכת.
- ס לו, ב דכל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר להשהות על גביו מערב שבת אפילו באינה גרופה וקטומה. ולפי זה מה שפשטה הגמ' שם לו, א שמתור לסמוך היינו בחזרה. כלומר, האוסרים סמיכה בשבת אינם אוסרים חזרה בע"ש סמוך לחשכה, והאוסרים חזרה בע"ש סמוך לחשכה אינם אוסרים סמיכה בשבת. ולכן מותר לסמוך סמוך לחשכה לדברי הכל, כי אין להחמיר בשחי החומרות יחד באיסורי דרבנן, סא וראה כללי הפוסקים וההוראה כלל לח בסוף

בד אם עבר (ש) והחזיר^{רנב} בשבת למקום שאסור להחזיר (שם לדברי הכל^{רנא}) בין בשוגג^{רנא} בין במיזד אסור עד מוצאי שבת בכדי שיעשו^{רנא} כמה דברים אמורים במצטמק ויפה לו אבל אם מצטמק ורע לו מותר אפילו בו ביום שהרי לא נהנה מן האיסור^{רנא}.

ויש מסתפקין^{רנא} אפילו במצטמק ויפה לו אם יש לאסור כלל בדיעבד אם היה שוגג בדבר מאחר שהיה מבושל כבר כל צרכו ויש לסמוך על זה להחזיר לאחרים שלא הוחזר בשבילם^{רנא} ומכל מקום לבני ביתו אין להחזיר שגם בשבילם הוחזר^{רנא}:

בה וכל זה כשהחזיר הישראל בעצמו אבל אם החזיר על ידי כבד^{רנא} אפילו במיזד מותר^{רנא} אפילו מצטמק ויפה לו^{רנא} אם היה מבושל כל צרכו שאינו נהנה ממנו כל כך^{רנא} כיון שכבר היה ראוי לאכול^{רנא}.

כמה דברים אמורים כשהיה חם קצת מתחלה שהיה ראוי לאכול^{רנא} אבל אם היה צונן לגמרי שלא היה ראוי לאכול וחממו הנכרי אפילו מעצמו בשבת בשביל ישראל במקום שאסור להחזיר שם בשבת (לדברי הכל) והישראל בעל התבשיל ראה ושתק כיון שהועילו מעשה הנכרי אסור לכל אדם לאכלו אפילו לאחר שיצטמק^{רנא} עד שימתינו במוצאי שבת בכדי שיעשו.

אבל אם הישראל בעל התבשיל לא ידע כשהחזירו הנכרי שהוא צונן לגמרי או שלא ראהו כלל כשהחזירו הרי זה מותר שמן הסתם אין הישראל רוצה כלל שיחמם הנכרי את תבשילו לאחר שצטמק לגמרי ולא כל הימנו שיאסור את התבשיל של ישראל בעל כרחו^{רנא}.

קונטרס אחרון

(טז) אם עבר בו עיין מג"א ס"ק ל"ז שלא תחזיר בדיעבד אלא כשעשה נכרי, ובסי' רנ"ד סוף פ"א ש"א משמע שאף בישראל יש להקל דומיא דהתם, אף שיש לחלק ביניהם דהתם^{רנא} ע"ע עבר אדרבנן^{רנא} והכא אדאורייתא^{רנא} כמבואר מלשוננו^{רנא} וצ"ע לדינא^{רנא}:

רנב ראה מנות פתים ס"ה רנ"ג לחם שלמה ס"ג נ ס"ב ב. תשורת ש"י ס"ה שכה.	רמג הנהגות מודרכי פ"ג ע"ג, ד. הובא ב"י סוף הפ"א.
רנא מ"ז סק"ה. וראה הנהגות מודרכי שם.	רמד ראה העניב הנ"ל ח"ו ע' סח"ט.
רנד הנהגות אשרי שם. מ"ז שם. מ"א סק"ג.	רמז מ"א סק"ד. וז"ה משנענת הנהגות מודרכי שם וב"י שם.
רנה מ"א שם.	רמו וראה לקמן פ"י ש"ח מ"א. וראה תהלה לידו ח"ג או"ח פ"י לו. העניב הנ"ל ע' ס"ג.
רנו רמ"א ס"ה.	רמז ב"י שם. רמ"א שם. וראה גם לקמן פ"י רנו מ"א.
רנז ב"י סוף הפ"א, בשם הרשב"א בתשובה. רמ"א שם. וראה תהלה לידו סק"ג וסק"ב. מנות פתים שם.	רמח הנהגות אשרי פ"ג ס"ב ב. הובא ב"י שם ומ"א סק"ה. וראה לקמן פ"י ת"ח מ"א בהג"ה שמשנה"ג.
רנח אור זרוע ה"ל ערב שבת ס"ה ח. כמסופ. ר"מ אור ז. מ"א סק"ה. וראה אמרי יושר ח"א פ"י קכ"ג. ברכת שלום ע' ע"ג. העניב (רית"ז) ח"ו ע' ע"ג.	רמט מ"א שם.
	רנ מ"א סק"א. וראה לקמן פ"י תקנ"ב ס"ב ק"א ס"ק ב.
	רנא הנהגות מודרכי פ"ג ע"ג, ב. הנהגות אשרי שם פ"ג ס"ב ב. רמ"א ס"א.

ציונים לקונטרס אחרון

עו סק"ז: דאסור לחממו מדאורייתא. אבל ראה לקמן סכ"ה שגם באיסור דאורייתא הסתפק רבנו, להחזיר בדיעבד ע"י ישראל. וראה בנוסמן שם. וראה העניב (רית"ז) ח"ה ע' ל תע' 18.

ע"כ כלומר, אם חילוק זה נכון הוא לדינא. ולכן חובת "לדברי הכל" שבפנים כתבו רבנו במוסגר, כי כל ספק העמידו רבנו במוסגר. וראה לקמן סכ"ה.

ע"כ בסי' רנ"ד.
ע"ה ולכן הקיל גם ע"י ישראל. וכן כאן בדיון המבואר בפנים סכ"ה באיסור חזרה דרבנן הקיל גם ע"י ישראל כשאינו אסור לדברי הכל.
ע"ה ולכן אסר בישראל. וראה שבת תהלה ע"מ קלו בבאוריים ד"ה משי"כ.

הלכות שבת רנג

קכה

(ואפילו אם צוה את הנכרי להחזיר) אם החזיר (אפילו הישראל בעצמו^{רסב}) למקום שיש מתירים אפילו לבתחלה כגון שסמך אצל תנור שאינו גרוף וקטום^{רסג} או כנגד המורה^{רסד} תבשיל שנתבשל כל צרכו ויש בו מרק ונצמנן לגמרי ונתהמם שם עד שהיה סולדת בו שאע"פ שיש בה חיוב המאת (לישראל) מכל מקום כיון שיש מתירים אפילו לבתחלה כמ"ש בס"י ש"ה^{רסו} יש לסמך על דבריהם כדעבד (שלא לאסור מעשה הנכרי אפילו צוהו ישראל)^{רסז}:

בו המשכים בבקר וראה שהקדיחה תבשילו שבקדרה שעל פי הכירה שאינה גרופה וקטומה שהשהה עליה כאחד מדרכי היותר שנתבארו למעלה^{רסד} ומתיירא פן יקדיח יותר יכול לסור הקדרה מהכירה^{רסה} ולהניח קדרה ישנה ריקנית על פי הכירה^{רסו} [אבל לא קדרה] חדשה^{רסז} ממעם שיתבאר בס"י תק"ב^{רסז} ואז ישים הקדרה שהתבשל בתוכה על גבי הקדרה הריקנית^{רסז} ואין כאן איסור במה שמחזיר בשבת לכירה שאינה גרופה וקטומה דיון שהקדרה הריקנית סותרת פי הכירה תחת הקדרה שהתבשל בתוכה הרי זה כגרופה וקטומה^{רסז}.

וכן מותר ליתן תבשיל בשבת על פי קדרת^{רשא} המין^{רשב} הממונה על גבי האש^{רשג} (שבכירה) ע"ד שיתבאר בס"י רנ"ז^{רשד} אף על פי שהיה סולדת שם^{רשה} ואין חוששין לחיתוי בהלכות^{רשז} כיון שהקדרה מפסקת^{רשז} בין תבשיל זה להגחלים.

ואפילו אם הסור תבשיל זה מהכירה מבעוד יום^{רשט} ולא היה ברעתו להחזירו והניחו על גבי קרקע ואפילו פניהו מקדרה לקדרה ואפילו הוא תבשיל ישן ונצמנן לגמרי אלא שהוא כענין שאין בו משום ביטול כגון שאין בו מרק^{רשק} שאף שבכל אחד מאלו אסור להחזירו בשבת אפילו על גבי כירה הגרופה וקטומה מפני שנראה כמבשל לבתחלה בשבת^{רשז} מכל מקום כשגמיהו על גבי הקדרה שעל גבי הגחלים (שבכירה) אינו נראה כמבשל לבתחלה לפי שאין דרך ביטול בכך^{רשא}.

ולפי זה יש לומר בתנור שלנו שיש עליו מעויבה שאף אם אינו גרוף וקטום וכן תנור בית החורף שאינו גרוף וקטום ואפילו האש בתוכו מותר ליתן על גביו בשבת^{רשב} אף

סק"י. וראה קיצור הלכות שם הע' 59 ובמילואים שם ע' כג ואילך.
רעא רש"י א"ט, ב מורה נבטיא. ר"ן שם (א, מ) מורה תנו רבנן נבטיא. ודוח פכ"ב סוף ה"ד. רבנו ירוחם י"ב ח"ג (מג, ג) בשם הרא"ש. שו"ע ס"ה.
רעב ר"ן שם. שו"ע שם.
רעג רש"י א"ט ור"ן נבטיא שם. שו"ע ס"י שו"ע ס"ז בשם יש מפרשים. מ"א שם סק"י. לקמן שם סט"ז.
רעד סעף ה.
רעה רש"י א"ט ור"ן נבטיא שם.
רעז מ"א סק"י.
רעז שם. שם. מ"א שם.
רעח משמעות הרש"י א"ט ור"ן נבטיא שו"ע שם.
רעט מ"א סק"י. וראה גם לקמן ס"י שו"ע סוף סט"ז ובמ"א.
רפ כדלעיל ס"ד.
רפא רש"י א"ט ור"ן שם. שו"ע שם. וראה ק"א סוף סק"י.
רפב מ"א סק"י ובמ"א.

רנט אבל ראה לקמן ס"י שיש ס"ט שבנצמנן לגמרי נוהגין לאסור אפילו כדעבד. וראה קובץ אהלי שם ע' קכו ואילך. קיצור הלכות במילואים ע' לד ואילך. וראה בד השלחן ע"י קרב סק"ג.
רס כדלעיל ס"ב.
רסא כדלקמן ס"י שיש סכ"ה.
רסב סעף פ וש"פ.
רסג מ"א סק"י. וראה ק"א סק"פ. קיצור הלכות במילואים ע' מז ואילך.
רסד סעף ה.
רסה ראה שבת כהלכה ע"ז תו כביאורים.
רסו תהנות מרדכי פ"ג (פ, רע"א). שו"ע ס"ג. ראה קיצור הלכות ס"י רנ"ד הע' 55. ברה"ש ס"י קלד ע' מב"ג. אנ"ק ח"י ע' שלו.
רסז תהנות מרדכי שם. מ"א סק"ל.
רסח סעף ז.
רסט תהנות מרדכי שם. שו"ע שם.
רעו תהנות מרדכי שם. מ"א סק"י. ולענין אם זה מועיל גם לענין שלא יצטרפו תנאי חורה – ראה ק"א

על פי שהוד סולדת שם¹⁹⁷ כל (י) מה שמותר ליתן על פי קדרה הממונה על גבי הגחלים כיון שהמעויבה מפסקת בין האש להקדרה שהתבשל בתוכה¹⁹⁸.

קונטרס אחרון

(י) מה שמותר בו אף שהמג"א¹⁹⁹ למדה לכאורה מס"ג בש"ע, והתם לא שרי אלא בתנאים המבוארים גבי חזרה שעודה בידו ושתהיה רותחת אף לרמ"א²⁰⁰ אם נטלה מבעוד יום, מכל מקום ממה שכתב המג"א וכן משמע בסי' ש"ה ס"ח וס"ט מבואר דאפילו תבשיל קר שרי²⁰¹ דבהכי מיירי התם, ואם כן הוא הדין להניחה על גבי קרקע דלא מיתסר אלא משום שמושיב לכתחלה בשבת²⁰², והתם²⁰³ שרי אפילו לכתחלה. וכן כתב המג"א בהדיא סוף סי' רנ"ט²⁰⁴ דאפילו תבשיל קר שרי בדבר המפסיק²⁰⁵, ומשמע אפילו לכתחלה, מדלא הצריך שיתסר מהכירה משחשכה, וגם בלאו הכי כיון שנצטנן לגמרי הרי זה כמושיב בתחלה כמו שכתב המג"א בסקל"ו, והוא הדין ללסקא דעהך השאה²⁰⁶ אפילו בלא דבר המפסיק. ולהכי הזכיר כאן המג"א מגיד משנה פכ"ב²⁰⁷, להודיענו דדמי למה שכתב המגיד משנה²⁰⁸ שהעתיק המג"א בסקל"ג דאפילו לכתחלה שרי התם.

והא דהכא בס"ג בש"ע לא התיר אלא חזרה, יש לומר כמו שכתב המג"א סי' ש"ה סק"ו לחלק בין תבשיל חם שיש בו רוטב²⁰⁹ לצלי דהיינו שאין בו רוטב אע"פ שנצטנן לגמרי, דבהכי מיירי התם בסי' והכא בסי' (דמהכא הקשה המג"א²¹⁰, וטעות סופר נפל שם וצ"ל בסימן רנ"ג סי"ה, דעל ס"ג לא תריך כלום, ועוד דמס"ג לא קשיא מידי שלא התיר אלא בתנאי החזרה ושם בס"ו לא מיירי כלל בחזרה עיין שם במג"א סק"ד. ואפשר לקיים הגירסא ולומר דראייתו מס"ג אינה אלא להוכיח דהוה גרופה, ואם כן אמאי אטר בס"ו, דאין לומר משום דמיניו לכתחלה, דהא בס"ה הכריע להקל בזה, אבל לענין גרופה אפשר דאין ראייה מס"ח דבתבשיל קר לחממו שאינו ראוי להתבשל שם שהרי אין בו רוטב והוא קר אין לחוש לחיתוי שאף בלא חיתוי יתחמם, אבל בתבשיל חם שיש בו רוטב חיישינן שיחמה להוסיף בבישולו, ועל זה תריך לחלק לענין לכתחלה בין ס"ח לס"ו וסי' רנ"ג ס"ג²¹¹. אלא דלפי זה לשון צלי אינו מדויק, דבסי' מיירי בתבשיל אבל כאן בסי' מיירי באפו²¹² ונקרא צלי²¹³).

ואין שיהיה, מכל מקום לפי מה שהעלה המג"א שם²¹⁴ להקל בין בתבשיל קר בין בתבשיל חם, אם כן הוא הדין על גבי מעויבה המפסקת או דבר אחר המפסיק על גבי תנור, וכמשמעות דבריו בסוף סי' רנ"ט²¹⁵, דאף אם תימצא לומר שאף לפי מסקנת המג"א שם בסי' ש"ה אפילו הכי

רמ"ב ראה בה השלחן סי' קבר סק"ה.

רפ"ד מ"א סק"א. וראה ק"א סוף סק"ו.

ציונים לקונטרס אחרון

א בסי' ש"ה סק"ו; וצ"ע למה לא הכריע הרב כ"י בס"ז להחיר דהא הוא בעצמו לא כתב כן בסי' רנג ס"ג.
ב דבסי' ש"ה ס"ה מיירי בצלי היינו תבשיל יבש שאין בו רוטב ולכן מותר להניחו לכתחילה, ובסי' וכן בס"ג רנג ס"ג מדובר בתבשיל לח אפילו חם ולכן צריך תנאי חזרה. וראה עוד בהע"ב (רומ"ח) ח"ו ע"ל.
ג צב במנאדיש.
דג ולכן מסתבר יותר לומר שיש ט"ס במ"א והקושיא היא מסי' רנג סי' ה. וראה שבת כהלכה עמ' קעח בבבאוריים.
ה צד סי' ש"ה סק"ו. וראה גם לקמן סי' רנח בק"א בסופו. וראה שבת כהלכה בבבאוריים עמ' חז ואילך. וראה גם שם עמ' תת ואילך, ובמסופת ביאור שם עמ' חכה.
וה בכללי שהיה והטמנה בקצרה: דבר שאין בו רוטב אפילו קר חם דמי.

עט ס"ק לא.
פ ס"ב וסי' (וכאן מיירי אף בתבשיל ישן שנחבשל קודם השבת).
פא אם הוא יבש שאין בו משום בישול, וכלקמן שם ט"ז וסכ"ד.
פב כדלעיל סי' ושי"ג.
פג בסי' ש"ה ס"ח וס"ח.
פד בכללי שהיה והטמנה בקצרה: דבר שאין בו רוטב אפילו קר חם דמי.
פה והוא לפי מסקנת המ"א שגם ע"ג מעויבה צריך דבר המפסיק.
פו בסקל"א.
פז סוף ה"ד.
פח לענין להניח ע"ג קדרה שעל האש, שמבואר כאן בפנים.
פט שאסור ליתנו לכתחילה משום "דגורין שאמ יתן עליו כשהוא קר ואין מותר אלא חזרה".

הלכות שבת רנג

קבו

ויש ואומרם^{רפח} שאע"פ שאין הויה סולדת שם^{רפז} צריך שיניח עתה שום דבר תחת הקדרה להפסיק בינה להנחלים שבתנור כדי שיהיה לו היכר בזה^{רפז} ולא יבא לחתות אבל המעויבה שהיא עשויה ממכר אינה חשובה הפסק והיכר למונעו מלהתות וכן עיקר^{רפז}.

ומכל מקום קודם שהוסק התנור נהגו להקל ליתן על גביו בלא הפסק^{רפט} אע"פ שיתחמם אח"כ כשיוסק ואז יהיה חשש שמא יתהא אעפ"כ אין למחות ביום כיון שיש להם על מי שיסמוכו^{רפז}:

בז אבל לסמוך אצל תנור בית החורף שאינו גרוף וקטום ואפילו האש בתוכו מותר^{רפז} בכל ענין לפי מנהגינו כמו שנתבאר למעלה^{רפז} דק שיהיה התבשיל חם קצת אם יש בו מרק והיה סולדת במקום שסמוך לתנור אבל אם אין הויה סולדת שם אצל התנור אף על פי שנצטנן התבשיל לגמרי מותר לסמוך בכל ענין כמו שנתבאר למעלה^{רפז}.

ומכל מקום אם יודע שהנכרי יסיק אח"כ את התנור לחמם את הכית שהוא מותר בשבת על דרך שנתבאר בס"י^{רע"ו} וכושיהחמם התנור מאד יתחמם גם כן התבשיל שאצלו עד שהיה סולדת בו אסור להניחו שם^{רפז} אלא ימלטנו משם קודם שיוסיק הנכרי לפי שהוא כאחד מניח את הקדרה ואחד נותן את האור שתחתיה שהראשון פטור^{רפז} אבל אסור מדברי סופרים^{רפז}:

קונטרס אחרון

בס"ג לא שרי אלא בתנאי חזרה, משום דתוך הקדרה הריקנית גרע טפי מעל גבי קדרה הטמונה^{רפז} או על גבי המיחם שעל האש^{רפז}, ולא מהני הקדירה הריקנית אלא לענין הדוהו ליה כגופה אבל לא לענין להושיב בתחלה, מכל מקום על גבי התנור ודאי דפשיטא דרמי טפי לעל גבי המיחם מדדמי לתוך הקדרה הריקנית. ואף אם תימצוי לומר דהא דגרע טפי בקדירה ריקנית היינו משום שהיא ככירה^{רפז}, שהכירה הוא מקום הראוי לבישול בתחלה ואיסור הושבה בתחלה הוא משום שנראה כמבשל לכתחלה^{רפז} כמ"ש ד"ה^ר ור"ן^{רפז}, מכל מקום על גבי תנור^{רפז} פשיטא דאינו מקום הראוי לבישול כלל בתחלה ודמי ממש למיחם שעל האש^{רפז}, אם לא משום הכירא כמו שכתב המג"א^{רפז}:

רצא רמ"א סוף ס"ה.
רצב ס"ב. וראה הע"ב (ירוש' ע' פד"פ).
רצג ס"א. וראה לקמן הל' שהיה והטמנה בקצה ר"ה ואם.
רצד סוף פ"ג.
רצה תרומת הדשן ס"ו. כ"י סוף הפ"ה. רמ"א ס"ה.
וראה גם לקמן הל' שהיה והטמנה בקצה ר"ה אבל.
רצו ביצה ל"א.
רצז תרומת הדשן שם. כ"י שם. מ"א סקמ"א. וראה גם לקמן ס"י שהיה סוף ס"ב.

רפה תשכ"ז ס' ב. אגודה פרק כירח ס' ג. נחיר"ל מנהגים הל' שבת ס' ט. רמ"א סוף הפ"ה. הובאו כמ"א סקל"א.
רפו מ"א בהל' שהיה והטמנה שבסוף ס' רנ"ג.
רפז מ"א סקל"א ברעת הפוסקים הג"ל. מ"א הל' שהיה והטמנה שם.
רפח ראה גם לקמן הל' שהיה והטמנה בקצה ר"ה ובמותר ור"ה ואם. וראה שבת כולכה ע"ג תלא כביאורים.
רפט וראה גם לקמן שם אע"פ שרצה להסיק מיד.
רצ מ"א סקמ"א.

צינונים לקונטרס אחרון

צו ס"ה בשו"ע.
צו ס"י שיהי ס"ח בשו"ע.
צח שיש לקדירה ריקנית דין כירה גרופה. ולכאורה ה"י אפשר לומר שכן הוא גם דין המעויבה. וראה הע"ב (ירוש' ח"ז ע' מג הע' 21).
צט כדלעיל ס"ד ובהסמך שם.
ק המאור פ"א (טו, טז).
קא שם (יז, יח) ד"ה לא שנו ד"ה בעי.

קב מעויבה שעל תנור שלנו.
קג ראה הע"ב (ירוש' ח"ז ע' מג ואילך. אחלי שם ח"א ע' נו ואילך. ח"ב ע' קסב. קסד ואילך. ח"ג ע' קנא. ח"ד ע' רסא. קיצור הלכות מילואים ע' כג ואילך. שבת כולכה ע' תכט"ח.
קד סקל"א במסקנת דבריו. וכן בהל' שהיה והטמנה בקצה שבסוף ס"ו רנ"ג. וכ"ה בפנים סוף סכ"ו ובהל' שהיה והטמנה בקצה ר"ה ומותר.

בח אבל מותר לומר לנכרי¹³³ שינוח שם את התבשיל ואח"כ יסיק התנור לחמם הבית ונרתח התבשיל מאליו¹³⁴ לפי שעיקר כוונת הנכרי בהסיוק אינה בשביל התבשיל אלא בשביל חימום הבית שהוא דבר המותר והתבשיל נרתח מאליו¹³⁵ ואף שהוא פסוק רישיה ולא ימות¹³⁶ אין בזה איסור באמירה לנכרי¹³⁷ מטעם שנתבאר למעלה¹³⁸ ויש מי שאוסר בזה¹³⁹ כיון שהנכרי מתכוין בהסיוק גם בשביל התבשיל שהרי הניחו על גבי התנור או אצלו אף שעיקר כוונתו בשביל הבית אין זה מועיל כלום והמנהג כסברא הראשונה¹⁴⁰ ומכל מקום כל בעל נפש יחמיר לעצמו¹⁴¹ במקום שאין שם צורך כל כך¹⁴²:

כמ אבל אם נתן נכרי מים לתוך הקדרה הקבועה בתנור כדי שלא תבקע כשיסיק התנור ואח"כ הסיק התנור ונרתחו המים מותר ליהנות הישראל מהם בשבת¹⁴³ (יא) ואפילו לכתחלה מותר לומר לו שיתן מים בקדרה קודם שיסיק התנור לדברי

קונטרס אחרון

(יא) ואפילו לכתחלה בו כן משמע בהדיא במג"א¹⁴⁴ שלא אסר אלא להישראל עצמו משום פסוק רישיה, ובנכרי לא מחמירין משום פסוק רישיה. ואף שכתב המג"א סוף סי' רנ"ד¹⁴⁵ דחיישינן שמא יתתה היכא דקבעי להו להדתת כלים, ובכל דבר דאיכא למיחש לחיתוי אף על ידי נכרי אסור כמשמעות לשון כללו של רמ"א¹⁴⁶, יש לומר דבסוף סי' רנ"ד מירי אחר שהוסק, אבל קודם שהוסק אין חוששים כל כך שמא יתתה אח"כ¹⁴⁷, שהרי נהגו להקל מהאי טעמא בעל גבי התנור וכמו שכתב המג"א סוף סי' זה¹⁴⁸. ואף שמשלשנו¹⁴⁹ משמע ששומכין על זה שיש לומר דהמעויבה מפסקת, מכל מקום גם כאן יש לומר דדמי לתוך הקכליין¹⁵⁰ שכתב המג"א סוף סי' רנ"ט דמהני דבר המפסיק¹⁵¹, אם כן קודם שהוסק שרי למהג העולם¹⁵² אף בלא דבר המפסיק. ומינה זה דרוק, תעל כרחק מדלא נתן¹⁵³ לתוך הקכליין והקדירה דין סמיכה¹⁵⁴ מכלל דמיירי ככהאי גוונא שהם בולטין על הגחלים¹⁵⁵, ואם כן כשנותן במים בקדרה הרי זה כשופת קדרה על גבי כירה ממש שאין דבר מפסיק בין גחלים לקדירה דמאי שנא קדרה זו משאר קדירות¹⁵⁶, בשלמא על גבי התנור ותוך הקכליין אף אם גוף התבשיל נוגע בקרקעיתה יש לומר דאין דרך בישול בכך כמו שכתב המגיד משנה¹⁵⁷ לענין תבשיל על גבי קדירה, שמשם למד המג"א להקל

רנצ מ"א סקמ"א.

רצט תרומת הרשן ס' מו. ב"י סוף הפי'. רנ"א ס"ה.

ש תרומת הרשן שם. ב"י שם. מ"א שם. וראה אריז צבי

ס' מ. ח. וכתב יוסף ס' לו. הערות בשנינו ארומ"ו ע'

92. שבת בחלבה ענ"ה חלא בבאורים.

שא תרומת הרשן שם. ב"י שם. מ"א שם.

שב מ"א שם.

שג סוף י'.

דש ט"ז סק"ח.

שה רח"א שם.

טו ט"ז שם בסופו.

טז אבל ראה לקמן הל' שהיה התמנה בקצה ר"ה

אבל, שהתיר בפשיטות ע"י נכרי ואפילו על גבי.

טח וד"א סקמ"א. וראה גם לקמן הל' שדירה והמטנה

בקצה ר"ה וליתן.

ציונים לקונטרס אחרון

קוב וז"כ לקמן הל' שהיה והטמנה בקצה ר"ה ואם.

קג שהובא בסקמ"ג.

קיד המ"א.

קטו שבסמיכה לא חיישינן לחיתוי ולא צריך תנאי

חזרה, משא"כ בקדרה הקבועה חיישינן לחיתוי

ובקכליין הצריך דבר המפסיק. וראה לקמן הל'

שהיה והטמנה בקצה ר"ה וליתן: וראה לקמן הל' קדרה

הקבועה בתנור דינה כאצל התנור.

קטז וראה גם לקמן סי' רנד סט"ז.

קזו דחיישינן לחיתוי.

קזח פכ"ב סוף הי"ד.

קח סקמ"א.

קט סקכ"ו. וראה גם לקמן סי' רנד סט"ז.

קז סוף ה': וכל הדברים שאסור לעשות מדברים

אלו אסור לומר לגוי לעשותו.

קת וראה גם לקמן שם בסופו (במוסגר).

קט ס"ק מג.

קי שם שכתב "עייני מה שכתבתי ס"ג, וכוונתו

למה שכתב בסקמ"א שיש לסמוך על האומרים

שהמעויבה נקראת הפסק.

קיא נראה שהוא חלל בגוי בתוך דופני התנור כעין

קדרה.

הלכות שבת רנג

קכמ

הכל^ט שהרי אין בוונתו כלל לחמם המים אלא לחמם הבית שאין נותנים מים בקדרה אלא כדי שלא תבקע הקדרה^ט.

קונטרס אחרון

על גבי התנור עיין שם בסקל"א ול"ג ובסי' ש"ח ס"ק כ"ו וכמה שנתבאר לעיל ק"ט, אבל במים שבקדרה זו דרך בישולם הוא כן כל השנה ולא דמי כלל לעל גבי תנור שנהגו להקל קודם שהוסק^ט. ואפשר דהכי נמי אין להקל קודם שהוסק משום גזירת חיתוי אף בלא איסור בישול, כגון בערב שבת סמוך לחשכה.

ואפילו הכי שרי לומר לנכרי אף בשבת, שהרי ליתן על גבי תנור בית החורף שאסור רמ"א^{קכ} לישראל אפילו קודם שהוסק משום שמא יתתה כמו שכתב המג"א סקמ"ג ואפילו הכי התיר^{קכ} על ידי נכרי, אלא על כרחך צריך לומר דכשהנכרי מושיב הקדרה לא חיישנן שיתתה ישראל, אלא דכיון שאסור לישראל להושיב טעם שיהיה החמירו בהושבה זו לעשותה כמלאכה גמורה של המבשל ואסורה גם ע"י נכרי כמבשל ממש, אבל בגוונא דאין לאסור משום מבשל ממש כגון על ידי נכרי קודם שהוסק גם משום חיתוי אין לאסור.

ואם תמצוי לומר דאף כשהנכרי מושיבה חיישנן שמא יתתה, על כרחך צריך לומר לדעת רמ"א שאין סברא כלל לאסור בכהאי גוונא דבבישול גמור שרי. והא דהוצרך המג"א כאן^{קכ} לאסור לישראל משום פסיק רישיה ולא משום שמא יתתה^{קכ}, היינו למיסר אפילו בכי האי גוונא דלא בעי להו להתתה, אי נמי משום דמהאי טעמא אסור לדברי הכל, אבל בלאו הכי יש מקום לבעל דין לחלוק ולומר דמשום הדהה גרידא לא אתי לחתויי^{קכ} ולתרוץ בסוף סי' רנ"ד כחידוין הראשון^{קכ}, אי נמי משום שיש מקום לבעל דין לחלוק מחמת המנהג שנהגו להקל להעמיד על גבי התנור קודם שהוסק ואין הוששנן שמא יתתה אח"כ, ומה"ט אפשר להקל בדיעבד כמ"ש בפנים בסוף סי' רנ"ד^{קכ}, אבל לאחר שהוסק משמע במג"א סוף סי' רנ"ט שאין להקל עיין שם^{קכ}.

הנה במג"א סקל"ב הזהיר ליתן הקטניות לבסוף לרוטב ולא לערות על הקטניות שהוציאו בכך^{קכ} והם כבלי שני, עיין שם דעל כרחך מ"ירי שהקטניות גנובים קצת בענין שאי אפשר לשופכן אלא להוציאן בכף, דאם לא כן^{קכ} יערה הקטניות על הרוטב, ולכן לא העתקתי זה משום דלפי מ"ש רש"ל^{קכ} וש"ך ביורה דעה סי' צ"ד^{קכ} דבדבר גוש לא שייך כלי שני^{קכ} אם כן יש לעשות איפכא, לערות הרוטב על הקטניות שלא יחממו הקטניות את הרוטב שבכלי שני, וכן המנהג פשוט^{קכ}.

וסיפך ד' שבשולחן ערוך לא העתקתי משום דלא קיימא לן הכי כמו שכתב המג"א^{קכ} עיין שם:

שם ושמעונות ח"א שם. וראה גם לקמן שם. וראה קו"א. שי מ"א שם. סקל"א.

צייונים לקונטרס אחרון

- קוט סכ"ו וקו"א סוף סקל"א.
- קב כמבואר לעיל סכ"ח.
- קבא סעיף ה.
- קכב הרמ"א שם ובמ"א סקמ"א.
- קכג ס"ק מא.
- קכד כמ"ש בסקמ"ג ומטעם זה יש לאסור גם בע"ש.
- קכה כמ"ש האלהי רבה סי' רנ" סקל"ב.
- קכו של המ"א שם הדים אינם טובים כ"כ כמו פירוח.
- קכז סוף ט"ו.
- קכח וכן משמע לקמן הל' שהייה והטמנה בקצרה ד"ה וליתן.
- קכט ראה מ"א סי' שית סקמ"ד. וראה בד"ה"ש סי' קכב סקל"ט.
- קל אוצ"ל: אין יערה כ"י (בד"ה"ש שם). וראה הערות בשו"ע אדה"ז ח"ב ע' 97. וראה אהלי
- שם ח"ז ע' קע ה"ע 1.
- קלא באיסור והיתר סי' נא.
- קלב ס"ק ל, וסי' קה סק"ח.
- קלג וראה גם מ"א סי' שית סקמ"ה. וראה שו"ת צ"צ יו"ד סי' סה. ודעת רבנו בדבר גוש — ראה סתימת לשון רבנו לקמן שם סל"א. וראה שם סוף ס"כ. וראה שו"ת צ"צ יו"ד שם. הנו"ב חובות תשרי ע' 76. שבת כהלכה מ"א ביאורים סקל"א. פסקי אדה"ז באיסור והיתר ע' 153-4. פעמי יעקב כו ע' מה.
- קלד במ"ש המ"א סקל"ב ש"מעשים בכל יום שנתנון לתוך הקערה קטניות ומערינו עליהן רוטב של בשר". ביאור הקו"א — ראה בד"ה"ש שם. הנו"ב (נרות) ח"ה ע' ע"ג. קיצור הלכות מילואים ע' מב ואילך. אהלי שם ח"ז ע' קסט ואילך.
- קלה ס"ק לב. וראה בד"ה"ש סי' קכד סקל"א. קיצור הלכות שם. שבת כהלכה עמ' קפה אות ג.

(ומכל מקום אם הישראל חפץ באותן המים שיתחממו להדיח בהם כלים אסור לומר לנכרי שיתנם לקדרה דכיון שהישראל בעצמו אסור לו ליתנם שם אפילו סמוך לחשבה אם חפץ בהם להדחת כלים) משום גזירה שמא יחתה בנחלים לאחר שיוסק התנור כמו שיתבאר בס' רנ"ד¹⁰¹ אסור לומר לנכרי ליתנם שם שכל דבר מרוברים אלו שנתבארו בספרן זה שאסור לעשותו משום גזירה שמא יחתה או משום שנראה כמכשיל בתחלה אסור לומר לנכרי לעשותו¹⁰² ואפילו אם אין לו חפץ כלל במים שיתחממו אסור לו ליתן המים בעצמו אפילו קודם שהוסק התנור¹⁰³:

ולפי המנהג שנהגו כסברא הראשונה (דסעיף כ"ח) אף אם כוונתו בנתינת המים כדי להממם מותר כיון שעיקר כוונתו בהסיקו הוא בשביל הבית¹⁰⁴ ואם נתן המים בקדרה לאחר שהסיק התנור אע"פ שהיתה הקדרה צוננת עדיין כשנתן בה המים אם ידוע בבירור שנתן כדי להממם הרי הם אסורים עד מיצאי שבת בכדי שעשוע לדבריו הכל כדון נכרי שעשה מלאכה גמורה בשביל ישראל¹⁰⁵ אבל מן הסתם לא נתן אלא כדי שלא תבקע הקדרה¹⁰⁶:

רנד דיני תשילום המוכנים מערב שבת כדי להגמר בשבת ובו מ"ז סעיפים:

א כבר נתבאר בס' רנ"ג¹⁰⁷ שבשר חי מותר להשהותו סמוך לחשבה אפילו בתנור שאינו נרף וקטום כמה דברים אמורים במבושל בקדרה¹⁰⁸ שאינה ממחרת להתבשל ומסוית דעתו ממתן עד למחר¹⁰⁹ ובכל הלילה יכולה להתבשל בלא חיתוי בנחלים¹¹⁰ והוא הדין בצלי שנצלה בקדרה¹¹¹ אבל בצלי שאצל הנחלים או שעל גבי הנחלים¹¹² אסור להשהותו שם אפילו הוא חי ואפילו אם הוא בתנור וכסה פי התנור¹¹³ לפי שהצלי שאין קדרה מפסקת בינו לנחלים ממחר הוא לצלות ויוכל להגמר שיהא ראוי לסעודת הלילה¹¹⁴ ויש להושיט שמה ישכח שהוא שבת¹¹⁵ ויסיר כיסוי התנור¹¹⁶ ויחתה בנחלים לגמור צליתו¹¹⁷ אלא א"כ טח במים סביב הכיסוי¹¹⁸ שאז אין חוששים שמא יטרח כל כך לסתור המצויח ולא יזכור על השבת¹¹⁹ לפיכך מותר להשהותו בתוכו בין צלי שעל גבי הנחלים בין מבושל בקדרה¹²⁰ בין חי לגמרי בין שהתחיל לצלות או להתבשל¹²¹ ולא נצלה ונתבשל עדיין כמאכל בן דרוסאי¹²²:

שיא סעיף פו ש"ג.

שיב ראה רמ"א ס"ח.

שיג מ"א שם.

שיד ראה הע"ב (ירוש') ח"ז ע' פח. שבת כהלכה פ"א בבאורים ע"ז ע"ז ואיך.

שטו ראה לקמן ס"י שבה ס"ט. וראה הע"ב (ירוש') ח"ז ע' צנצ'ר.

שטז ומותר – מ"א שם. וראה הע"ב שם ע' צא ואיך.

סימן רנד

א סעיף ה.

ב מור וש"ע מ"א.

ג גמ' י"ז, ב. מור ולבש מ"א.

ד ראה רש"י י"ז, ב ר"ה דאי קרה. וראה גם לעיל שם.

ה מ"א סק"א. פירוש שנצלה בקדרה בלא מים ושום משקה אלא מתבשל במחול הוציא ממנו (לקמן ס"י

תעו ס"ד במסנר).

י בה"ג ח"ל שבת י"ג, ג. הובא בתוס' י"ז, ב ר"ה הא, ורא"ש פ"א ס"י לה, ר"ן שם (י, ב) ר"ה נמצא. מור

וש"ע שם. וראה לקמן ח"ל שהיה והמנהג בקצתה: ובצלי הנצלה בשפד.

ז מ"ז סק"א בדעת המור. וראה גם לקמן ס"ב.

ח ר"ף (י, ב) ורא"ש שם, כ"ב ירמיה דלישנא בתרא.

ט תוס' שם. רא"ש שם, ר"ן שם. מור. וראה גם ש"ע שם. י משמעות רש"י שם ר"ה ומורה.

יא רש"י שם ר"ה ברהא.

יב ראה לשון הלכות ס"א. וראה גם לעיל ס"י רנ"ג ס"א.

יג גמ' שם. מור וש"ע שם. וראה גם לעיל ס"י רנ"ג ס"ב.

יד דש"י שם ד"ה ומורה.

טו מ"א סק"ה.

טז ב"י בתחילת הס"י דמ"א ס"א.

יז ב"י שם. מ"א סק"ד.